

สารนิพนธ์

เรื่อง รูปแบบศิลปกรรมจีนภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มุลนิธิเทียนฟ้า

โดย

นางสาวพิมลรัตน์ คมประพันธ์

รหัสนักศึกษา 05590631

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อสารนิพนธ์	รูปแบบศิลปกรรมจีนภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มุลินธิเทียนฟ้า
ผู้เขียน	นางสาวพิมพ์รัตน์ คมประพันธ์
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	อาจารย์นวัต เลิศแสวงกิจ
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์ “รูปแบบศิลปกรรมจีนภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มุลินธิเทียนฟ้า” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับอิทธิพลศิลปกรรมจีนร่วมสมัยที่ปรากฏในศาลเจ้าแม่กวนอิม มุลินธิเทียนฟ้า และศึกษาวัฒนธรรมความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีน เรื่องราวของสิ่งศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับเจ้าแม่กวนอิมผ่านทางผลงานศิลปะ รวมถึงศึกษารูปแบบงานที่เกี่ยวข้องกับความหมายเชิงสัญลักษณ์ โดยมีวิธีการศึกษาจากรูปแบบงานศิลปกรรมที่ปรากฏในศาลเจ้าแม่กวนอิม มุลินธิเทียนฟ้า

ผลการศึกษาพบว่า การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวจีนในประเทศไทยไม่เพียงเพื่อเข้ามาแสวงหาโอกาสการทำงานเท่านั้น หากการเข้ามาของชาวจีนอพยพยังเป็นจุดเริ่มต้นของการเผยแพร่ทางด้านวัฒนธรรมจีนเข้าสู่สังคมไทย ผ่านการยึดถือธรรมเนียมปฏิบัติของชาวจีนที่ย้ายเข้ามา ในกลุ่มชนชาวจีนผู้วิจัยพบว่ายังสามารถถูกจัดแบ่งแยกกลุ่มคนตามกลุ่มภาษาได้อีก เนื่องจากจีนเป็นแผ่นดินที่มีขนาดใหญ่จึงทำให้ในแต่ละภูมิภาคมีการสร้างสรรค์วัฒนธรรมที่แตกต่างกันในการใช้ชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับพื้นที่ที่ตนอาศัย ดังนั้น ในกลุ่มชาวจีนที่เข้ามาอาศัยในประเทศไทยจึงมีการแสดงออกทางด้านวัฒนธรรมผ่านรูปแบบวิถีชีวิตของตนที่แตกต่างกันออกไปตามกลุ่มภาษาของตน เช่นเดียวกับในงานรูปแบบศิลปกรรมของแต่ละกลุ่มภาษา ซึ่งในสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลผลงานศิลปกรรมของศาลเจ้าแม่กวนอิม มุลินธิเทียนฟ้า หนึ่งในศาสนสถานที่กลุ่มคนทั้งในและนอกเขตพื้นที่ต่างให้ความสำคัญนับถือเป็นจำนวนมากมาเป็นกรณีศึกษา ศาลเจ้าดังกล่าวตั้งอยู่ภายในพื้นที่เขตสัมพันธวงศ์ โดยในการศึกษาผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อการศึกษารูปแบบศิลปกรรมภายในศาลเจ้าออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ด้านสถาปัตยกรรม ด้านประติมากรรม และด้านจิตรกรรม

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่าในพื้นที่หนึ่งไม่ได้มีเพียงกลุ่มชาวจีนเพียงภาษาเดียวเท่านั้นที่อาศัยอยู่ ดังนั้น การสร้างสรรค์รูปแบบผลงานทางด้านศิลปะจึงเป็นรูปแบบที่มี

ความหลากหลาย ผสมผสานความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มจีนแต่ละภาษาเข้าด้วยกัน โดยในผลงานนั้น ๆ จะมีจุดเด่นทางด้านกลุ่มภาษาใดภาษาหนึ่งปรากฏให้เห็นได้ชัด เนื่องจากความสัมพันธ์เชิงพื้นที่บริเวณรอบศาลเจ้า ซึ่งในกรณีของศาลเจ้าแม่กวนอิม มุลินีเทียนฟ้า เป็นศาลเจ้าที่จัดอยู่ในศาลเจ้าของกลุ่มชาวจีนแต้จิ๋ว สาเหตุเพราะเมื่อศึกษาผลงานแต่ละประเภท ความโดดเด่นด้านศิลปกรรมในศาลเจ้าส่วนใหญ่เป็นแบบจีนแต้จิ๋ว ประกอบกับบริเวณโดยรอบที่ตั้งศาลเจ้าเป็นชุมชนชาวจีนแต้จิ๋ว รูปแบบผลงานที่สร้างขึ้นมาส่วนใหญ่จึงเป็นการตอบสนองต่อความเชื่อ และวัฒนธรรมของชาวจีนแต้จิ๋วเป็นหลัก

คำสำคัญ : ชาวจีนอพยพ, รูปแบบศิลปกรรมจีน, วัฒนธรรมความเชื่อ, ความหมายเชิงสัญลักษณ์

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่อง รูปแบบศิลปกรรมเงินภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มุลินีเทียนฟ้า เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450112 การศึกษาเอกเทศ (INDEPENDENT STUDY)

สารนิพนธ์ชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์นวัตเลิศแสวงกิจ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณครอบครัว และเพื่อน ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

พิมลรัตน์ คมประพันธ์

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญรูปภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	3
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	3
1.4 วิธีการศึกษา	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 การอพยพเข้าสู่ประเทศไทยของชาวจีน.....	5
2.2 การสร้างศาลเจ้าจีนในประเทศไทย.....	7
2.3 ความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวไทยเชื้อสายจีน.....	11
2.4 ศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า.....	12
สรุปท้ายบท.....	17
บทที่ 3 รูปแบบศิลปกรรมจีนภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	18
3.1 สถาปัตยกรรม	18
3.1.1 แผนผังอาคารศาลเจ้า.....	19
3.1.2 รูปทรงอาคาร	21
3.1.3 โครงสร้างอาคาร.....	24
3.2 ประติมากรรม.....	29

3.2.1 เทวรูป	29
3.2.2 สัญลักษณ์มงคล.....	30
3.3 จิตรกรรม.....	40
3.3.1 ลวดลายประดับบนช่อ-คาน	40
3.3.2 ลวดลายประดับผนังภายในศาลเจ้า	45
บทที่ 4 วิเคราะห์รูปแบบศิลปกรรมกับความสัมพันธ์ของชาวไทยเชื้อสายจีน	47
บทที่ 5 สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	53
5.1 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย.....	53
5.2 ข้อเสนอแนะของผลการวิจัย.....	54
บรรณานุกรม.....	55
ประวัติย่อผู้วิจัย	58

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่ 1	คณะผู้ก่อตั้งเทียนฟ้ามูลนิธิ	13
ภาพที่ 2	ตุ้มไม้สักพระราชทาน	14
ภาพที่ 3	อาคารศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	18
ภาพที่ 4	แผนผังอาคารศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	19
ภาพที่ 5	ผังอาคารแบบ “二” (เอ้อ) ศาลเจ้ากวางตุ้ง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	20
ภาพที่ 6	ผังอาคารแบบ “三” (ซาน) ศาลเจ้าโรงเกือก (ฮ้อนห้วงกุง) เขตสัมพันธวงศ์	20
ภาพที่ 7	ผังอาคารแบบ “丁” (ติง) ศาลเจ้าจู้โยเนี้ยว (แม่ทับทิม) เขตดุสิต	21
ภาพที่ 8	ผังอาคารแบบ “工” (กง) ศาลเจ้ากวนอู (สมเด็จพระเจ้าพระยา) เขตคลองสาน	21
ภาพที่ 9	หลังคาแบบตันเอียนอู่เตี้ยนตัง	22
ภาพที่ 10	หลังคาแบบฉงเอียนอู่เตี้ยนตัง	22
ภาพที่ 11	หลังคาศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า (แบบซานเหมินตัง)	23
ภาพที่ 12	หน้าบันทรง 5 ธาตุในศิลปะเฉาซ่าน	23
ภาพที่ 13	หน้าบันธาตุไฟศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า (1)	24
ภาพที่ 14	หน้าบันธาตุไฟศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า (2)	24
ภาพที่ 15	ลายเส้นโครงสร้างแบบไถเหลียง	25
ภาพที่ 16	ลายเส้นโครงสร้างแบบชวโนไต่ว	25
ภาพที่ 17	ลายเส้นโครงสร้างแบบชางเหลียง	26
ภาพที่ 18	โครงสร้างรับน้ำหนักส่วนหลังคาศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	27
ภาพที่ 19	โครงสร้างอาคารการจัดวางเสาอาคารศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	27
ภาพที่ 20	ลักษณะเสาของศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	28
ภาพที่ 21	ไต่วก่งของศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	29
ภาพที่ 22	เทวรูปองค์พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม)	29
ภาพที่ 23	ประติมากรรมรูปไข่มุกไฟ, มังกร และหงส์บริเวณสันหลังคาศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	32
ภาพที่ 24	ประติมากรรมรูปกิเลน และแพะบริเวณสันหลังคาศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	33
ภาพที่ 25	ประติมากรรมรูปไก่บริเวณสันหลังคาศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	33

ภาพที่ 26 ประติมากรรมรูปค้ำคาวบริเวณภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า.....	34
ภาพที่ 27 ประติมากรรมรูปนกยูงบริเวณภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	34
ภาพที่ 28 ประติมากรรมรูปนกระเรียนบริเวณภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า.....	35
ภาพที่ 29 ประติมากรรมรูปดอกโบตั๋นบริเวณภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	36
ภาพที่ 30 ประติมากรรมรูปดอกบัวบริเวณหน้าบันศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	36
ภาพที่ 31 ประติมากรรมรูปดอกหงอนไก่บริเวณภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	37
ภาพที่ 32 ประติมากรรมรูปอู่นบริเวณภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	37
ภาพที่ 33 ประติมากรรมรูปลูกท้อบริเวณภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	38
ภาพที่ 34 ประติมากรรมรูปทับทิมบริเวณภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า.....	38
ภาพที่ 35 ประติมากรรมรูปส้มโอบริเวณภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	39
ภาพที่ 36 ประติมากรรมรูปส้มอมือบริเวณภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	39
ภาพที่ 37 ประติมากรรมรูปต้นสนบริเวณซุ้มประตูศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า	40
ภาพที่ 38 จิตรกรรมรูปเจ้าแม่กวนอิม	40
ภาพที่ 39 จิตรกรรมรูปเจ้าแม่กวนอิมโปรดสรรพสัตว์	40
ภาพที่ 40 จิตรกรรมรูปจากวรรณกรรมเรื่องเล่า (1)	41
ภาพที่ 41 จิตรกรรมรูปจากวรรณกรรมเรื่องเล่า (2)	41
ภาพที่ 42 จิตรกรรมรูปจากวรรณกรรมเรื่องเล่า (3)	41
ภาพที่ 43 จิตรกรรมรูปบุคคล (1)	42
ภาพที่ 44 จิตรกรรมรูปบุคคล (2)	42
ภาพที่ 45 จิตรกรรมรูปธรรมชาติ (1)	42
ภาพที่ 46 จิตรกรรมรูปธรรมชาติ (2)	43
ภาพที่ 47 จิตรกรรมรูปธรรมชาติ (3)	43
ภาพที่ 48 จิตรกรรมรูปธรรมชาติ (4)	43
ภาพที่ 49 จิตรกรรมรูปธรรมชาติ (5)	44
ภาพที่ 50 จิตรกรรมรูปธรรมชาติ (6)	44
ภาพที่ 51 จิตรกรรมรูปธรรมชาติ (7)	44
ภาพที่ 52 จิตรกรรมรูปธรรมชาติ (8)	45
ภาพที่ 53 จิตรกรรมรูปเจ้าแม่กวนอิมกับอัครสาวกของพระองค์ (กิมทังและเจ็กนั้ง)	45

ภาพที่ 54 จิตรกรรมรูปเจ้าแม่กวนอิมประทับนั่งกลางคลื่นสมุทรกับอัครสาวกของพระองค์ (กิมทัง และเจ็กนึ่ง)	46
ภาพที่ 55 จิตรกรรมรูปการประชุมของพระศากยมุนีพุทธเจ้า	46

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ชาวจีนมีการอพยพย้ายถิ่นฐานมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยมีการตั้งข้อสันนิษฐานว่าอาจเริ่มขึ้นในสมัยราชวงศ์หมิง โดยเกิดจากการออกสำรวจพื้นที่ดินแดนใหม่ของชาวจีนที่อาศัยอยู่บริเวณเมืองตามแนวชายฝั่งทะเล ได้แก่ มณฑลกวางตุ้งและมณฑลฟูเจี้ยน(ฮกเกี้ยน) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นทางการค้าระหว่างประเทศที่ส่งผลให้ผู้คนต้องออกนอกประเทศมากขึ้น ทั้งนี้ ในช่วงที่ราชวงศ์ชิงเสื่อมอำนาจเหล่าประเทศอาณานิคมได้เข้ามามีอำนาจและทำการเกณฑ์แรงงานชาวจีนเพื่อนำมาใช้ในเขตอาณานิคมของตน โดยให้ประกอบอาชีพที่เสี่ยงชีวิต เช่น การขุดเหมืองแร่ การสร้างทางรถไฟ เป็นต้น จึงนับเป็นยุคที่ชาวจีนประสบกับความยากลำบากเป็นอย่างยิ่ง ทำให้เกิดกลุ่มคนบางส่วนที่ต้องการอพยพออกจากประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ไปยังดินแดนต่าง ๆ ทั่วโลก เพื่อแสวงหาความเจริญและโอกาสในการทำงานเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ในที่นี้มีการเรียกกลุ่มคนดังกล่าวว่า “ชาวจีนโพ้นทะเลหรือ หัวเฉียว” (华侨) โดยมีจำนวนผู้อพยพมากกว่า 6 พันล้านคน ส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายไปยังแถบทวีปอเมริกาเหนือ ทวีปออสเตรเลีย และประเทศบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม พม่า ไทย เป็นต้น

การย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทยของชาวจีน เกิดขึ้นมากช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 และต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งตรงกับสมัยปลายกรุงศรีอยุธยา สมัยกรุงธนบุรี และต้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ โดยชาวจีนที่อพยพมาส่วนใหญ่มาจากมณฑลทางใต้ของประเทศจีน สามารถจำแนกตามภาษาพูดได้เป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ จีนแต้จิ๋ว(Teochiu) จีนแคะ(Hakka) จีนไหหลำ(Hainanese) จีนกวางตุ้ง(Cantonese) และจีนฮกเกี้ยน(Fukienese) ประเทศไทยถือเป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากร มีสังคมที่เปิดกว้างทางการค้า รวมถึงชาวจีนที่ย้ายเข้ามาไม่ต้องถูกเกณฑ์แรงงานเพื่อไปใช้งาน เพียงแต่เสียภาษีในฐานะคนต่างด้าวเท่านั้น และจากการที่คนไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการขุนนาง จึงทำให้ชาวจีนที่ย้ายเข้ามาได้ประกอบอาชีพที่คนไทยไม่มีความถนัด เช่น การทำการค้า ซึ่งทำให้สังคมมีแง่มุมที่หลากหลายครบถ้วนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การย้ายถิ่นฐานเข้ามาของชาวจีนที่เพิ่มขึ้นยังทำให้เกิดความแปลกใหม่ทางด้านวัฒนธรรมที่มีการผสมผสานของ

วัฒนธรรมไทยและจีน ทั้งด้านความเชื่อทางศาสนา ด้านศิลปกรรม ด้านวรรณกรรม ยกตัวอย่าง ศิลปกรรมศาลเจ้าจีนที่ปรากฏในประเทศไทย

ศาลเจ้าจีน คือ สิ่งหนึ่งที่เป็นหลักฐานแสดงถึงรากฐานทางด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อและศาสนาได้อย่างชัดเจนในด้านการรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจีนของประเทศไทย โดยสะท้อนออกมาทางรูปแบบงานศิลปกรรมในสิ่งก่อสร้างที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่มคน ที่เกิดการผสมผสานของวัฒนธรรมของไทยและจีน รวมถึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเชื่อของชาวจีนที่ต้องอพยพจากถิ่นฐานเดิม ที่ย่อมเกิดความรู้สึกไม่คุ้นชินกับแผ่นดินที่ตนย้ายเข้ามาใหม่ จึงมีการหาหลักที่พึ่งทางใจเพื่อให้ตนรู้สึกมีชีวิตที่สงบสุขและปลอดภัย จึงสร้างวัดและศาลเจ้าจีนขึ้นเหมือนที่มีในถิ่นฐานเดิมของตนไว้เป็นศูนย์รวมจิตใจเพื่อการเคารพบูชาและใช้เป็นพื้นที่ประกอบพิธีทางศาสนาม รวมถึงการพบปะสังสรรค์ภายในชุมชนของตน ซึ่งศาลเจ้าจีนเป็นศาสนสถานที่สำคัญในการทำกิจกรรมทางศาสนาของสาธารณชน คำว่าศาลเจ้าจีน แปลมาจากคำว่า เมี้ยว (廟) กง (宮) ในขณะที่วัดจีนแปลมาจากคำว่า ซื่อ (寺) และความแตกต่างอีกประการหนึ่ง คือ ศาลเจ้าจีนเกี่ยวข้องกับเทพในลัทธิเต๋า อีกทั้งไม่มีนักบวชประจำอยู่ มีเพียงผู้ดูแลศาลเจ้าซึ่งเป็นคนธรรมดาเท่านั้น ส่วนวัดจีนมีความสัมพันธ์กับพุทธศาสนา นิกายมหายาน และจำเป็นจะต้องมีพระนักบวชจำพรรษาอยู่ แต่เดิมการสร้างศาลเจ้าไม่ได้มีความยิ่งใหญ่มากนัก แต่เป็นศาลเจ้าขนาดเล็กธรรมดาทั่วไป ชาวจีนโพ้นทะเลได้นำมาเพียงกระถางรูปและเสาจากศาลเจ้าใหญ่ในประเทศจีน เพื่อมาจัดตั้งเป็นศาลประจำในที่ที่ตนอาศัย และเมื่อกาลเวลาผ่านไป เกิดความเจริญมากยิ่งขึ้น ชาวจีนมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่นในตระกูลของตนจนเป็นตระกูลที่มั่งมีเงินทองขึ้น จึงมีการนำเงินมาทำนุบำรุงศาลเจ้าที่เป็นที่พึ่งทางจิตใจในสมัยบรรพบุรุษให้กลายเป็นศาลเจ้าที่มีขนาดใหญ่อย่างที่พบเห็นในปัจจุบัน โดยรูปแบบของศาลเจ้าจีนในประเทศไทยได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมแบบโบราณของจีนที่สืบทอดกันมา มีการคำนึงถึงคุณค่าในด้านการใช้สอยและศิลปะทางด้านความงาม ส่วนใหญ่การก่อสร้างศาลเจ้าจีนในประเทศไทยจะเป็นไปตามรูปแบบของวัดและศาลเจ้าทางภาคใต้ของประเทศจีน มีการผสมผสานให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นและเผยแพร่ออกมาในรูปแบบงานศิลปกรรม เช่น งานสถาปัตยกรรมที่มีการผสมผสานรูปแบบบ้านทรงไทยกับตัวอาคารศาลเจ้าจีน เป็นต้น

ศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า มูลนิธิแห่งแรกของประเทศไทยที่ก่อตั้งขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ที่มีทุนในการก่อสร้างส่วนหนึ่งได้รับจากทุนทรัพย์ส่วนพระองค์ในรัชกาลที่ 5 และอีกส่วนหนึ่งได้รับจากการระดมทุนการกุศลของผู้ร่วมจัดตั้งซึ่งเป็นกลุ่มพ่อค้าชาวจีน 6 ท่าน ที่มีความแตกต่างทางภาษา ศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้าเป็น

สถาปัตยกรรมผสมผสานจีน ถูกประดับด้วยผลงานศิลปะรูปสัญลักษณ์มงคลต่าง ๆ ที่เป็นการเชื่อของชาวจีน เช่น หงส์อันเป็นตัวแทนของสตรีเพศ ค้างคาวสัญลักษณ์ของฮกที่หมายถึงบุญวาสนา อำนาจ ดอกโบตั๋นเป็นสัญลักษณ์ของลก โชคลาภความมั่นคง และนกกาสัญลักษณ์ของชีว อายุยืนยาว ภายในศาลเจ้ามีองค์ประธาน คือ เทวรูปอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม) ปางประทานพร เป็นผลงานการแกะสลักจากไม้เนื้อหอมและมีการลงรักปิดทอง ศาสนสถานจีนแห่งนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร บริเวณเขตสัมพันธวงศ์ภายในโรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิ เป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงที่ผู้คนทั้งในและนอกท้องถิ่นหรือนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเคารพสักการะเพื่อขอพรให้ปัดเป่าโรคภัยไข้เจ็บ มีพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง

ผู้วิจัยมีความสนใจถึงรูปแบบศิลปกรรมจีนที่ปรากฏในประเทศไทยและได้มุ่งเน้นการศึกษาไปที่รูปแบบงานสถาปัตยกรรม จิตรกรรมและประติมากรรมของศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยมีความต้องการศึกษาถึงรายละเอียดเบื้องต้นของรูปแบบศิลปกรรมของศาลเจ้าแห่งนี้เพื่อเป็นการต่อยอดองค์ความรู้จากผลงานการเขียนอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยศึกษานอกจากนี้ เพื่อให้ทราบถึงวัฒนธรรมความเชื่อในปัจจุบันของคนไทยเชื้อสายจีนที่เกี่ยวข้องกับศาลเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพ

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อศึกษาการรับอิทธิพลศิลปกรรมจีนร่วมสมัยที่ปรากฏในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า
- 1.2.2 เพื่อศึกษาวัฒนธรรมความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีน ที่เกี่ยวข้องกับศาลเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพ
- 1.2.3 เพื่อศึกษาเรื่องราวของเจ้าแม่กวนอิม จากผลงานศิลปะที่ปรากฏภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า
- 1.2.4 เพื่อศึกษางานรูปแบบศิลปกรรมและความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ปรากฏภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า

1.3 ขอบเขตการวิจัย

- 1.3.1 ศึกษาการรับอิทธิพลศิลปกรรมจีนผ่านการศึกษาผลงานศิลปะที่ปรากฏภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า

- 1.3.2 ศึกษาวัฒนธรรมความเชื่อทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพของคนไทยเชื้อสายจีน ผ่านการศึกษาศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า
- 1.3.3 ศึกษาเรื่องราวของเจ้าแม่กวนอิมผ่านการศึกษาผลงานศิลปะที่ปรากฏภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า
- 1.3.4 ศึกษารูปแบบงานศิลปกรรมและความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ปรากฏภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า

1.4 วิธีการศึกษา

- 1.4.1 รวบรวมและค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เช่น หนังสือ บทความหรือสื่อวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้อง
- 1.4.2 รวบรวมข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่และถ่ายภาพงานศิลปกรรมที่มีความเกี่ยวข้องภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า
- 1.4.3 วิเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูล
- 1.4.4 สรุปผลการศึกษาและเสนอในรูปแบบผลงานวิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 มีความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบงานศิลปกรรมและวัฒนธรรมความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนผ่านการศึกษาผลงานศิลปะภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า
- 1.5.2 มีความเข้าใจรูปแบบงานศิลปกรรมและความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ปรากฏภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า
- 1.5.3 มีความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบศิลปกรรมจีนกับความสัมพันธ์ของคนไทยเชื้อสายจีนผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การอพยพเข้าสู่ประเทศไทยของชาวจีน

2.1.1 กิตติ โล่พีร์รัตน์ (2560) เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “ตำนานลูกหลานมังกรในแผ่นดินสยาม” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวจีนเข้ามาสยามในแต่ละยุคสมัยว่า ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) เป็นหนึ่งในช่วงเวลาที่ มีชาวจีนอพยพเข้ามาและเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทของชาวจีนเป็นอย่างมากในประเทศไทย สืบเนื่องจากการตกลงร่วมกันลงนามในสนธิสัญญาเบาว์ริง (Bowring Treaty) ซึ่งเป็นสัญญาเปิดเส้นทางการค้าใหม่ระหว่างประเทศไทยกับสหราชอาณาจักร กับคณะของเซอร์จอห์น เบาว์ริง ภายหลังจากการลงนามข้อตกลงสนธิสัญญา ประเทศไทยมีการเปิดการค้าเสรีที่นับเป็นการเข้าสู่การค้าสมัยใหม่ ทำให้มีการเข้ามาของชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากเพื่อทำการค้า บางส่วนได้ทำการอพยพย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ภายในประเทศ และชาวจีนคือหนึ่งในกลุ่มชาวต่างชาติที่ย้ายเข้ามาในประเทศไทย สนธิสัญญาเบาว์ริงได้เปลี่ยนแปลงบทบาทชาวจีนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ อีกทั้งเป็นการปฏิรูปชุมชนชาวจีนที่อาศัยในประเทศไทยครั้งสำคัญ มีการจัดตั้งกลุ่มชุมชนและสังคมชาวจีนที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยยึดหลักเกณฑ์สำคัญ 4 ประการในเบื้องต้นคือ ภาษาถิ่น ชื่อสกุล อุตสาหกรรม และกิจกรรมการกุศลเพื่อสังคม

2.1.2 กุลศิริ อรุณภาคย์ (2553) เขียนหนังสือเรื่อง “ศาลเจ้าศาลจีนในกรุงเทพฯ” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการอพยพเข้ามาในประเทศไทยของชาวจีนว่าการอพยพเข้ามาอาศัยในประเทศไทยของชาวจีนไม่เพียงแต่เป็นการสร้างโอกาสด้านอาชีพของตนให้ดีขึ้น ส่วนหนึ่งได้เริ่มต้นชีวิตใหม่โดยการสร้างครอบครัวของตนขึ้น ทำให้ในปัจจุบันมีชาวไทยบางส่วนมีบรรพบุรุษต้นตระกูลของตนเป็นชาวจีนอพยพ ซึ่งบุคคลที่เป็นลูกหลานชาวจีนถูกเรียกว่า “หัวฮ้อ (华裔)” ในส่วนของกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีน ส่วนมากบรรพบุรุษจะมาจากเมืองแต้จิ๋ว พูดภาษาแต้จิ๋ว รองลงมาคือจีนแคะ จีนฮกเกี้ยน และจีนไหหลำ ประเทศไทยมีคนไทยเชื้อสายจีนที่มีเชื้อสายแต้จิ๋วประมาณ 56% ส่วนมากตั้งถิ่นฐานอยู่แถวพื้นที่บริเวณรอบ ๆ แม่น้ำเจ้าพระยาและภาคกลาง ได้เข้ามาในไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ส่วนมากทำการค้าทางด้านการเงิน ค้าขายข้าวและยา มีบางส่วนที่รับราชการ ในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสิน พ่อค้าจีนแต้จิ๋วจำนวนมากได้รับสิทธิพิเศษ ชาวจีนกลุ่มนี้จึง

เรียกว่าจีนหลง เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าตากสินทรงมีเชื้อสายจีนแต่จิว และจำนวนชาวไทยเชื้อสายจีนรองลงมาคือชาวไทยที่มีเชื้อสายจีนแค่ประมาณ 16% ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่แถวภาคใต้เป็นส่วนใหญ่ เช่น จ.สงขลา จ.ภูเก็ต จ.ราชบุรี จ.กาญจนบุรี ส่วนมากประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม เหมืองและหนังสือพิมพ์, จีนไท่หล่าประมาณ 11% โดยมีจำนวนมากอาศัยอยู่ที่ปากน้ำโพ จ.นครสวรรค์ และเกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี ชาวจีนกลุ่มนี้ประกอบอาชีพทางด้านร้านอาหาร และโรงงาน, จีนกวางตุ้ง 7% ช่วงแรกของชาวจีนกลุ่มนี้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศมาเลเซียและค้อย ๆ เดินเท้าอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทย โดยส่วนใหญ่อาศัยอยู่มากใน อ.เบตง จ.ยะลา และต.ปาดังเบซาร์ อ.สะเตาะ จ.สงขลา ชาวจีนกลุ่มนี้ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร ทำสวนยางพารากันเป็นจำนวนมาก ไม่สันตติ์เรื่องการค้าขายจึงไม่เป็นที่รู้จักมากนัก, จีนฮกเกี้ยน 7% ชาวจีนกลุ่มนี้ส่วนมากอาศัยอยู่ทางภาคใต้ เช่น จ.ภูเก็ต จ.ชุมพร มีความเชี่ยวชาญทางด้านการค้าขายทางเรือหรือรับราชการ และอื่น ๆ อีก 12% ซึ่งอาจหมายถึงจีนฮ่อ ชาวจีนที่เดินทางเข้ามาผ่านทางพม่าและลาว ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือ และชาวจีนอีกกลุ่มคือ เปอรานากัน เป็นชาวจีนที่มีเชื้อสายมลายู เนื่องด้วยในอดีตชาวจีนเดินทางเข้ามาค้าขายในบริเวณดินแดนคาบสมุทรมลายู และได้ตั้งถิ่นฐานในเมืองมะละกา ประเทศมาเลเซีย แล้วแต่งงานกับชาวมาเลย์ โดยในประเทศไทยชาวจีนกลุ่มนี้อาศัยอยู่ใน จ.ภูเก็ต โดยมีบรรพบุรุษอพยพมาจากปีนังและมะละกา

2.1.3 อภิขญา วงษ์ระวีวัฒน์ (2556) เขียนบทความเรื่อง “รูปแบบศิลปกรรมที่ปรากฏในศาลเจ้าเล่งบ๊วยเอี้ย” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการอพยพของชาวจีนโพ้นทะเลสู่เมืองไทยว่าการอพยพของชาวจีนโพ้นทะเลเกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลาช้านานแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการอพยพไปยังประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงในแถบเอเชียอาคเนย์ หรือแม้แต่การอพยพมาตั้งรกรากยังประเทศไทย ทั้งนี้เพราะประเทศไทยเป็นดินแดนที่สมบูรณ์ ประกอบกับคนไทยมีนิสัยโอบอ้อมอารี ไม่รังเกียจคนต่างชาติต่างภาษา ไม่เบียดเบียนหรือจำกัดสิทธิผู้นับถือศาสนาอื่นแต่อย่างประการใด จึงทำให้ชาวจีนพากันหลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยไม่ขาดสาย โดยชาวจีนที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ภายในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้คนที่มาจากพื้นที่บริเวณฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน ซึ่งสามารถจำแนกกลุ่มคนตามภาษาพูดได้ทั้งหมด 5 กลุ่ม ได้แก่

- **จีนแต้จิ๋ว (Taechiu)** มีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองแต้จิ๋ว หนาแน่นอยู่รอบ ๆ เมืองชัวเถา มณฑลกวางตุ้ง ในประเทศไทยชาวจีนแต้จิ๋ว

นิยมตั้งถิ่นฐานหนาแน่นอยู่บริเวณพื้นที่กรุงเทพฯ ภาคกลาง เป็นจีนที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย

- **จีนแคะ (Hakka)** ไม่มีภูมิลำเนาที่แน่นอน อาศัยอยู่กันมากบริเวณทางตอนใต้ของประเทศจีน บริเวณทางตะวันออกและตะวันตกของมณฑลฮกเกี้ยนไปจนถึงกวางสี ตลอดจนถึงทางเหนือของมณฑลกวางตุ้ง เกาซ่งกง และเกาะไหหลำ
- **จีนกวางตุ้ง (Cantonese)** เป็นประชากรส่วนใหญ่ของมณฑลกวางตุ้งไปจนถึงทางตะวันออกของมณฑลกวางสี และเขตที่มีผู้อพยพออกมามากคือเขตเมืองกวางโจว เป็นชาวจีนอพยพจำนวนมากไม่มากในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ
- **จีนฮกเกี้ยน (Fukienese)** มีภูมิลำเนาอยู่ในมณฑลฝูเจี้ยนทางตอนใต้ของประเทศจีน โดยมีเมืองเอ๋อหมิงเป็นเมืองท่าสำคัญ ผู้อพยพมาไทยส่วนใหญ่จะมาจากเมืองฉวนโจวและจิงโจว โดยมาตั้งถิ่นฐานอยู่ทางภาคใต้ มักทำกิจการเหมืองแร่
- **จีนไหหลำ (Hainanese)** มีภูมิลำเนาตั้งเดิมอยู่เกาะไหหลำ ผู้อพยพส่วนมากมาจากมณฑลเหวินฉางและมณฑลฉงชาน

การอพยพเข้ามาภายในประเทศไทยของชาวจีนเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยา โดยชาวจีนกลุ่มแรกที่เข้ามานั้นเป็นชาวจีนกลุ่มที่พูดภาษาฮกเกี้ยนและภาษากวางตุ้ง ได้กระจายตัวกันตั้งที่อยู่อาศัยไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย การอพยพของชาวจีนมีระยะเวลาสืบเนื่องต่อกันมาจนถึงสมัยธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยจีนมีความแน่นแฟ้นเป็นอย่างยิ่ง

2.2 ความเป็นมาของศาลเจ้าจีนในประเทศไทย

2.2.1 กุลศิริ อรุณภักย์ (2553) เขียนหนังสือเรื่อง “ศาลเจ้า ศาลจีนในกรุงเทพฯ” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างศาลเจ้าจีนว่าสาเหตุส่วนหนึ่งสร้างเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจ สืบเนื่องจากการเดินทางออกไปต่างประเทศของชาวจีนในสมัยก่อนเป็นไปด้วยความยากลำบาก โดยเฉพาะการเดินทางทางน้ำ ก่อนจะลงเรือ ผู้เดินทางจึงมักอันเชิญองค์เทพที่ตนกราบไหว้ที่บ้านหรือห่อเอาขึ้นจากกระถางรูปหน้าแท่นบูชาเทพที่บ้านของตนติดตัวมาด้วยเพื่อเป็นเครื่องรางป้องกันอันตราย เมื่อผ่านการเดินทางมาสู่จุดหมายอย่างปลอดภัย จึง

ระลึกถึงเทพเจ้าที่อัญเชิญมาได้ปกป้องให้พ้นภัย ดังนั้น ด้วยความสำนึกจึงสร้างศาสนสถานขึ้นเพื่อประดิษฐานรูปเคารพนั้น

2.2.2 พรพวรรณ จันทโรนานนท์ (2546) เขียนหนังสือเรื่อง “วิถีจีน” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างศาลเจ้าจีนในประเทศไทยว่ามีสาเหตุการสร้างที่สามารถจำแนกออกได้ดังนี้

- **สร้างเป็นที่พึงพอใจ** เนื่องจากการเดินทางออกนอกประเทศของชาวจีนในสมัยก่อนเต็มไปด้วยความอันตรายและความยากลำบาก เช่น การเดินทางในแม่น้ำหมิ่นเจียง ซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญของมณฑลฮกเกี้ยนที่ออกสู่มหาสมุทรได้ การเดินทางในแม่น้ำสายนี้เต็มไปด้วยอันตราย ทำให้ก่อนออกเดินทางผู้คุมเรือต้องทำการเซ่นไหว้เทพเจ้า ส่วนผู้โดยสารมักจะมีการอัญเชิญเทพที่ตนนับถือหรือการห่อชี้อุปจากกระถางธูปบนแท่นบูชาในบ้านเรือนของตนนำติดตัวไปด้วยเพื่อเป็นเครื่องรางป้องกันภัยอันตรายในระหว่างการเดินทาง และเมื่อถึงจุดหมายอย่างปลอดภัยจึงมีการสร้างศาลเจ้าขึ้นเพื่อให้เป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพนั้น ซึ่งถือเป็นวิธีการที่แสดงถึงการสำนึกบุญคุณของเทพเจ้าที่ปกป้องให้ตนเดินทางสู่จุดหมายอย่างปลอดภัย ยกตัวอย่าง ศาลเจ้าเจี๋ย เทพธิดาของชาวจีนแคะ (พ.ศ. 2511) ที่ซอยวัดจันทร์ประดิษฐาราม เขตภาษีเจริญ
- **สร้างตามความเชื่อถือและประเพณีสืบทอดต่อกันมาแต่โบราณ** ในความเชื่อของชาวจีน กล่าวได้ว่า นอกจากศาลเจ้าจะเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์แล้ว ยังใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในงานเฉลิมฉลองและเทศกาลวันสำคัญต่าง ๆ เช่น งานสารทประจำปี ศาลเจ้ามีความสำคัญต่อแบบแผนในการดำรงชีวิตของชาวจีนมาก ดังนั้น แม้แต่การตั้งชื่อของศาลเจ้าก็ยังคงตั้งชื่อตามศาลในหมู่บ้านของตนที่ประเทศจีน เช่นศาลเจ้าซำซัวก็อ้วง (三山国王) ของหมู่บ้านซังลิ้มโจ้ว (แต้จิ๋ว)
- **สร้างเพื่อเป็นศาลเจ้าประจำตระกูล** เพื่อใช้เป็นที่กราบไหว้บูชาบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ไม่เพียงแต่ประชาชนทั่วไปเท่านั้นที่มีศาลเจ้าประจำตระกูล พระมหากษัตริย์ก็ศาลเจ้าประจำราชวงศ์เช่นกัน ทั้งนี้ ไท่เมี้ยว (泰庙) หรือศาลเจ้าจีนประจำตระกูลใน

กรุงเทพมหานครมีให้ปรากฏอยู่มากมาย เช่น ศาลเจ้าแช่ซิมของตระกูลแช่ซิม ซึ่งเป็นชาวจีนฮกเกี้ยน

- **สร้างศาลเจ้าขึ้นตามนิยม** ในพื้นที่บริเวณกรุงเทพมหานครจะเห็นได้ว่าตลาดทุกแห่งจะต้องมีศาลเจ้าประจำตลาด โดยทั่วไปจะเป็นศาลขนาดเล็ก และเทพที่ประดิษฐานเป็นประธานในศาลมักเป็นเทพปูนเถ่ากง (本頭公) หรือบางแห่งอาจมีเทพธิดาเทียวไหวยกตัวอย่าง ศาลเจ้าแม่ทับทิม ตลาดแสงทิพย์ พระโขนง, เทพไต้ฮั้วจิ้นยั้ง ตลอดจนฮวยภาวนา ตลาดพร้าว, เทพสิงโตทอง ตลาดพรานนก ธนบุรี เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการกล่าวกันว่าตลาดที่มีการสร้างศาลเจ้าขึ้นครั้งแรกในแวดวงชาวจีน คือ ตลาดเจ้าสัวเนียมสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 ด้วยกิจกรรมของตลาดนี้เจริญรุ่งเรืองค้าขายดีมาก จึงทำให้ต่อมาเมื่อมีการสร้างตลาดขึ้นจะมีการสร้างศาลเจ้าประจำตลาดไปด้วย
- **สร้างด้วยความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์** เริ่มแรกเริ่มจากแท่นบูชาและรูปเคารพที่บ้าน ต่อมามีการแสดงปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ของเทพให้ผู้คนเห็นมากยิ่งขึ้นผ่านทางคนทรง จึงทำให้เริ่มมีการบริจาคที่ดินและทรัพย์สินให้ก่อตั้งศาลเจ้าจากผู้คนที่มีความเชื่อและศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ศาลเจ้าจี้กง และศาลเจ้าแห่งเจียริมคลองประปาบางซื่อ เป็นต้น
- **สร้างด้วยเหตุผลด้านอื่น** เช่น การสร้างศาลเจ้าเพื่อแก้บน เนื่องจากการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ของคนจีนในประเทศไทยคือการค้าขาย จึงมีการขนานศาลกล่าวเกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางธุรกิจของตนเอง คนจีนส่วนใหญ่จึงมีการขนานด้วยการก่อตั้งศาลเจ้าขึ้น ศาลเจ้าที่เกิดจากการขนานสร้างถวาย เช่น ศาลเจ้าพระยา (本頭公廟) บางพลัด สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2525 และศาลเจ้าตลาดหมอซิด (本頭公廟) เป็นศาลขนาดเล็กที่สร้างขึ้นมากกว่า 10 ปี นอกจากการสร้างศาลเจ้าเพื่อการแก้บนแล้ว เหตุผลอื่นในการสร้างศาลเจ้าอาจเป็นการสร้างเพื่อการค้าที่เจ้าของศาลได้อาศัยค่ารูปเทียนและเงินทำบุญจากผู้ที่มีจิตศรัทธาเข้ามากราบไหว้นำมาปรับปรุงศาลเจ้าให้ดีขึ้น นอกจากนี้

เพื่อต้องการให้มีผู้เข้ามาทำบุญกราบไหว้มากยิ่งขึ้น เจ้าของศาลเจ้าจึงเพิ่มรูปเคารพให้มากขึ้นตามความประสงค์ของผู้มากราบไหว้ปรากฏการณ์เช่นนี้มักพบเห็นอยู่ทั่วไปในศาลเจ้ากรุงเทพมหานคร เช่น ศาลเจ้าเส้นเชียงเมี้ยว ตรอกจันทน์สะพาน 2

2.2.3 มหันตระสยาม (2560) กล่าวเรื่อง “การเข้ามาของชาวจีนในสยามและที่มาของศาลเจ้าในประเทศไทย” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างศาลเจ้าจีนในบริเวณพื้นที่กรุงเทพมหานครว่าการตั้งศาลเจ้าจีนทำเพื่อเอาไว้เป็นที่พึ่งทางใจหรือไว้เป็นสถานที่เพื่อประกอบกิจกรรมพิธีทางศาสนาของชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย จึงได้เกิดต่อมาจากแผ่นดินมังกร ศาลเจ้าในสมัยก่อนไม่ได้มีความยิ่งใหญ่เท่าในปัจจุบัน เป็นเพียงศาลเจ้าเล็ก ๆ ธรรมดาทั่วไป ชาวจีนโพ้นทะเลที่มาจากประเทศจีน ได้ในเพียงกระถางรูปและผงรูปที่มาจากศาลเจ้าใหญ่ในประเทศจีนติดมาด้วย เพื่อนำมาจัดตั้งศาลในที่ที่ตนอาศัย และเมื่อกาลเวลาผ่านไป เกิดความเจริญ คนจีนถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้ตระกูลของตนเป็นตระกูลที่มั่งมีเงินทองขึ้น จึงได้นำเงินมาบำรุงศาลเจ้า ที่เป็นที่พึ่งทางจิตใจในสมัยบรรพบุรุษ จนเป็นศาลเจ้าใหญ่ ๆ จนถึงปัจจุบัน

2.2.4 อภิขญา วงษ์ระวีวัฒน์ (2556) เขียนบทความเรื่อง “รูปแบบศิลปกรรมที่ปรากฏในศาลเจ้าเล่งบ๊วยเอี้ย” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างศาลเจ้าจีนในเมืองไทยว่าเหตุที่ต้องมีการสร้างศาลเจ้าขึ้นมาอย่างเป็นหลักแหล่งในชุมชนของตนเนื่องมาจากชาวจีนมีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับบ้านเกิดเดิม ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ตัดไม่ขาด พยายามรักษาวินัยชีวิตความเป็นอยู่ มรดกทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นของบ้านเกิดเมืองนอนไว้ จึงได้สร้างศาลเจ้าขึ้นมาเพื่อเป็นที่พึ่งทางจิตใจหรือเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา หรือเพื่อพบปะสังสรรค์กันภายในสมาคมของตน ซึ่งชุมชนต่าง ๆ นั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่ได้มีเพียงในชุมชนย่านสำเพ็งหรือย่านเยาวราชเท่านั้น แต่มีในแหล่งอื่นที่ชาวจีนได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานด้วย โดยชุมชนจะเกิดขึ้นมาจากการรวมตัวกันของชาวจีนแต่ละเชื้อสายไม่ว่าจะเป็นชาวจีนแต้จิ๋ว ชาวจีนฮกเกี้ยน หรือแม้กระทั่งชาวจีนกวางตุ้ง เช่น ชุมชนชาวจีนในย่านตลาดน้อยที่มีชาวจีนฮกเกี้ยนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จนมีการสร้างศาลเจ้าช็อกงขึ้นมา หรือแม้กระทั่งชุมชนสะแกกรังในจังหวัดอุทัยธานี ที่เป็นแหล่งชุมชนของชาวจีนที่มีชาวจีนแต้จิ๋วอาศัยอยู่มากที่สุด ก็มีการสร้างศาลเจ้าปูนเถ่ากงขึ้นมาสักการบูชาเช่นกัน

2.3 ความเชื่อทางศาสนาและลัทธิของชาวไทยเชื้อสายจีน

2.3.1 กิตติ โล่พีรรัตน์ (2560) เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “ตำนานลูกหลานมังกรในแผ่นดินสยาม” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนว่ามีการนับถือทั้งความเชื่อดั้งเดิม ได้แก่ ลัทธิเต๋าและลัทธิขงจื้อ เช่น การไหว้บรรพบุรุษและเทพเจ้าต่าง ๆ และพระพุทธศาสนานิกายมหายานแบบจีน แต่ปัจจุบันกลับมีการยึดถือความเชื่อดั้งเดิมน้อยลง เนื่องจากพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทแบบไทยมีอิทธิพลเหนือกว่า ดังนั้น ชาวไทยเชื้อสายจีนจึงไหว้บรรพบุรุษและเทพเจ้าตามประเพณี และเข้าวัดไทยเหมือนชาวไทยทั่วไป

2.3.2 รุ่ง สุจินต์กุล (2542) เขียนบทความเรื่อง “การศึกษาเพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์ศาลเจ้าจีนในกรุงเทพฯ ที่สร้างขึ้นช่วงสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 5” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนว่าศาสนาและลัทธิของชาวจีนได้เข้ามาสู่ประเทศไทยพร้อมกับชาวจีนอพยพ ซึ่งคนไทยเชื้อสายจีนมักจะนับถือลัทธิและศาสนาหลักทั้ง 3 เช่นเดียวกับชาวจีนแผ่นดินใหญ่ คือ เต๋า พุทธ และขงจื้อ รวมกันไปอย่างกลมกลืนกันจนแยกจากกันได้ยาก ดังภาษาจีนที่ว่า “ซั่มกา” แปลว่าคำสอนทั้งสาม และสิ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อคนไทยเชื้อสายจีนอีกอย่างคือ ความเชื่อในเทพท้องถิ่น โดยที่ศาสนาเต๋าและความเชื่อท้องถิ่นได้เข้ามาสู่ประเทศไทยก่อนศาสนาพุทธมหายาน ซึ่งสังเกตได้จากศาสนสถานจีนแห่งแรกในไทยคือศาลเจ้า ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ในขณะที่ศาสนาพุทธมหายานเพิ่งจะเข้ามาอย่างจริงจังใน พ.ศ. 2411 นอกจากนั้นศาสนาเต๋าและความเชื่อท้องถิ่นนี้มีอิทธิพลต่อแนวทางในการดำรงชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีนมากกว่าศาสนาพุทธและขงจื้อ เนื่องจากศาสนาเต๋ามีความเชื่อที่รับสืบท่อมาจากโบราณ รวมทั้งมีเทพหลายองค์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนมาก แต่อย่างไรก็ตามความเชื่อก็ยังคงมีความแตกต่างกับชาวจีนแผ่นดินใหญ่บางประการ เช่น ความแตกต่างของเทพที่มีอิทธิพลต่อจิตใจ เนื่องจากศาสนาและการนับถือเทพเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อมของผู้นับถือ คนไทยเชื้อสายจีนมีการนำความเชื่อเรื่องเทพเจ้าต่าง ๆ เข้ามารวมด้วยกันและนับถือเทพเจ้ามากมาย คือนับถือทั้งเทพเจ้าอันเกิดจากความเชื่อทั้ง 3 ศาสนาหลักของชาวจีน และยังนับถือ ตี๋ฟ่งเสิน หรือเทพเจ้าประจำท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างกันไปตามกลุ่มภาษา เช่น (1)ชาวจีนแต้จิ๋ว นับถือเทพมังกรเขียว เทพปุนเถ่ากง เทพปุนเถ่าม่า (2)ชาวจีนฮกเกี้ยน นับถือโจ้วซือกง เทียนโหวหรือหมาโจ้ว เทพปุนเถ่ากง และ (3)ชาวจีนไหหลำ นับถือเจ้าแม่จู้ยโเบเนี้ยวหรือ

เจ้าแม่ทับทิม เทียนโหวหรือผอจู่ เนื่องจากคนไทยเชื้อสายจีนมีความนับถือศรัทธาในเทพเจ้าต่าง ๆ มากกว่าการนับถือโดยแบ่งแยกเป็นศาสนา คือจะนับถือเทพหลายองค์จาก 3 ศาสนาหลักรวมทั้งเทพเจ้าประจำถิ่นด้วย เนื่องจากเทพเจ้าแต่ละองค์จะประทานพรและคุ้มครองในเรื่องต่าง ๆ แตกต่างกันไป และชาวจีนเชื่อว่ายิ่งนับถือเทพมากจะยิ่งมีผู้คุ้มครองและมีโชคดีในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น โดยที่แต่ละบุคคลแต่ละเชื้อชาติภาษาจะมีเทพเจ้าองค์หลักที่นับถือเป็นพิเศษที่แตกต่างกัน

2.3.3 สำนักงานผังเมือง กรุงเทพมหานคร (2559) เขียนหนังสือเรื่อง “ศาลเจ้า ศรัทธาสถานแห่งบองกอก” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับลัทธิความเชื่อและศาสนาที่ปรากฏภายในศาลเจ้าจีนในกรุงเทพมหานครว่าศาลเจ้าจีนที่ปรากฏในกรุงเทพมหานคร แม้จะสร้างโดยชาวจีนโพ้นทะเลกลุ่มภาษาต่าง ๆ แต่มีรากฐานทางด้านภาษาและวัฒนธรรมแตกต่างกัน หากแต่ชาวจีนเหล่านี้ล้วนมีพื้นฐานของคติความเชื่อทางด้านลัทธิความเชื่อและศาสนาในแนวทางเดียวกัน โดยสามารถแบ่งลัทธิความเชื่อและศาสนาที่ปรากฏอยู่ในสังคมของชาวจีน ประกอบด้วย ศาสนาเต๋า ลัทธิขงจื้อ และพระพุทธศาสนา โดยศาสนาและลัทธิที่ปรากฏขึ้นในสังคมจีนนับเป็นพื้นฐานความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติตนของชาวจีนในทุกยุคสมัย เห็นได้จากการผสมผสานความเชื่อผ่านประเพณีและพิธีกรรมของชาวจีนที่ปรากฏภายในสังคม

2.3.4 Wikipedia (2561) เขียนบทความเรื่อง “ไทยเชื้อสายจีน” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนว่าชาวไทยเชื้อสายจีนรุ่นแรกที่เข้ามาในไทย นับถือศาสนาพุทธ นิกายมหายาน และศาสนาเต๋า ครั้นในเวลาต่อมาศาสนาพุทธนิกายเถรวาทได้กลายเป็นหนึ่งในศาสนาบนความเชื่อคนไทยเชื้อสายจีนจากการหลอมรวมทางวัฒนธรรม โดยมากคนไทยเชื้อสายจีนจะประกอบพิธีกรรมดั้งเดิมแบบความเชื่อของจีน และเถรวาทไทยไปด้วยกัน คนไทยเชื้อสายจีนจึงไหว้บรรพบุรุษและเทพเจ้าตามประเพณีและเข้าวัดไทยเหมือนชาวไทยทั่วไป

2.4 ศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า

2.4.1 โรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิ เขียนบทความเรื่อง “3 สิ่งล้ำค่าแห่งโรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิ” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ 3 สิ่งสำคัญภายในมูลนิธิเทียนฟ้าว่าประกอบด้วย

- **ผู้ก่อตั้ง** ภายในศาลเจ้าบริเวณด้านหลังองค์เทวรูปพระอวโลกิเตศวรโพสัตว์มีรูปภาพผู้ก่อตั้งประดับไว้เพื่อเป็นการระลึกถึงบุญคุณของผู้ร่วมก่อตั้งมูลนิธิทั้ง 6 ท่าน ได้แก่ นายไฉ่ เหมียววุ้น (จินล่าซ่า), นายเล่า กี่ปั้ง (พระยาภักดีภักทรากร), นายกอ ฮุยเจี๊ยะ, นายเหล่า ซอเมี่ยง (พระเจริญราชชน), นายเฮง เฮงจิว และนายเตี้ย เกี้ยงซ่า (หลวงโสภณเพชรรัตน์) ที่ได้ร่วมกันสละเงินมูลค่าประมาณ 8,000 บาทในปัจจุบัน และได้ชักชวนพ่อค้าชาวจีนประชาชนทั่วไปร่วมกันสมทบทุนจัดซื้อที่ดินจำนวน 2 ไร่ 2 งาน 49 ตารางวา บริเวณเขตสัมพันธวงศ์ เขตเยาวราช เป็นเงิน 52,000 บาท เพื่อให้เป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลเทียนฟ้าในปัจจุบัน

ภาพที่ 1 คณะผู้ก่อตั้งโรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิ

(ที่มา : http://www.thianfah.com/index.php?langtype=th&pageid=th_5)

- **ผู้ไม่สักระราชทาน** โรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิเริ่มสร้างขึ้นปี พ.ศ.2546 และก่อสร้างเสร็จในปี พ.ศ.2548 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ทรงมอบผู้ไม่สักระเพื่อเป็นที่ระลึก และยังทรงให้พรแก่โรงพยาบาลว่า “ขอให้โรงพยาบาลนี้รักษาคนให้หายเร็ว” และทรงให้พรแก่ผู้มีจิตศรัทธาที่มอบเงินทุนแก่โรงพยาบาลอีกว่า “ขอให้มีความสุขกายสบายใจ อายุยืนยาว และมีกิจการที่รุ่งเรือง” ในเวลาเดียวกัน ทรงมอบทุนทรัพย์ส่วนพระองค์ในการจัดตั้งขึ้น เป็นสถาปัตยกรรมผสมผสานจีนแต่จิ๋ว มี

หงส์อันเป็นตัวแทนของสตรีเพศ ดอกโบตั๋นและค้างคาว เพื่อแสดงถึงความเจริญรุ่งเรือง โดยมีพ่อค้าชาวจีนและประชาชนทั่วไปร่วมสมทบทุนสร้างโรงพยาบาลนี้เพื่อเยียวยา รักษาชาวจีนที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามายังประเทศไทย ด้วยการรักษาแบบแพทย์แผนจีน

ภาพที่ 2 ตู้ไม้สักพระราชทาน

(ที่มา : http://www.thianfah.com/index.php?langtype=th&pageid=th_5)

- **สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ** องค์พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม) ของโรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธินั้นมีจารึกไว้ว่า มีการยืนยันแน่ชัดจากผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบกับภาพวาดที่เมืองตุนหวงแล้วว่าเป็นงานช่างศิลปกรรมชั้นเอกสมัยราชวงศ์ถัง โดยทำจากไม้ชั้นดีทั้งท่อนแกะสลักเป็นองค์เจ้าแม่กวนอิม ปางประทานพร ทรงมีพระสิริโฉมงดงามหาใดเปรียบปานได้ ตั้งอยู่ที่วัดอันเล่อ เมืองลั่วหยาง มณฑลเหอหนาน ประเทศจีน เพื่อให้ผู้มีจิตศรัทธาทั่วทุกสารทิศ กราบไหว้บูชาและคุ้มครองทั่วทุกทิศ ก่อนที่ประเทศจีนจะมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองนั้นมีการลำเลียงองค์เทวรูปมาที่ฮ่องกง และต่อมาลำเลียงมาเก็บไว้ที่บ้านคหบดีคนหนึ่งในประเทศไทย ในขณะนั้นนายจุลินทร์ ลำชา ประธานกรรมการโรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิเดิมสมัยที่ 45-46 (ช่วงปีพ.ศ.2500-2503) ทราบข่าวและเห็นชอบและติดต่อคหบดีท่านนั้นที่จะอัญเชิญองค์เทวรูปมาประดิษฐาน ณ โรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิเพื่อทำการบูชา

2.4.2 สมยศ ศุกกิจไพบูลย์ (2560) เขียนหนังสือเรื่อง “จีน ไทย 中泰和足情

ผูกพันฉันพี่น้อง” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้าว่า เป็นศาลเจ้าที่ตั้งอยู่บริเวณภายในโรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิ หรือเรียกอีกนามหนึ่งว่า “โรงพยาบาลเทียนฮั่วอู่ยี่มูลนิธิ” ที่จัดตั้งขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้การรักษาดูแลผู้ป่วยด้วยวิธีการรักษาแบบแพทย์แผนจีน ภายในอาคารศาลเจ้ามีเทวรูปไม้แกะสลักเป็นรูปองค์พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม) ประดิษฐานอยู่เป็นองค์ประธานประจำศาล มีการจารึกไว้ว่าผลงานดังกล่าวเป็นผลงานของช่างศิลปกรรมชั้นเอกสมัยราชวงศ์ถัง ซึ่งเดิมทีเทวรูปองค์ดังกล่าวประดิษฐานอยู่ที่วัดอันเล่อ เมืองลั่วหยาง มณฑลเหอหนาน ประเทศจีน ก่อนที่ประเทศจีนจะมีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองนั้นมีการลำเลียงองค์พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม) มาที่ฮ่องกง และต่อมาถูกลำเลียงมาเก็บไว้ที่บ้านคหบดีคนหนึ่งในประเทศไทย บังเอิญว่าเวลานั้นนายจุลินทร์ ล่ำซำ ประธานกรรมการโรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิเดิมสมัยที่ 45-46 (ช่วงปีพ.ศ.2500-2503) ทราบข่าวและเห็นชอบ จึงติดต่อคหบดีท่านนั้นเพื่อที่จะอัญเชิญองค์เทวรูปมาประดิษฐาน ณ โรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิ เพื่อเป็นที่สักการะแก่ผู้ที่มีจิตศรัทธาทั่วทุกสารทิศ

2.4.3 สุภางศ์ จันทวานิช และคณะ (2549) เขียนหนังสือเรื่อง “สำเพ็ง ประวัติศาสตร์

ชุมชนชาวจีนในกรุงเทพฯ” เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิว่า โรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิหรือที่ชาวจีนทั่วไปรู้จักกันในนาม “เทียนฮั่วอู่ยี่” อันสามารถแยกความหมายได้ว่า เทียน หมายถึงฟ้า ฮั่ว คือคำย่อที่หมายถึงชาวจีน และอู่ยี่ หมายถึง โรงพยาบาล เมื่อนำคำมารวมกันแล้วจึงหมายถึง โรงพยาบาลที่คุ้มครองคนจีนที่อยู่ใต้ฟ้า เป็นสถานพยาบาลที่ให้การรักษาดูแลผู้ป่วยด้วยวิธีการรักษาแบบแพทย์แผนจีน และได้เพิ่มบริการด้านแพทย์แผนปัจจุบัน ห้องเอกซเรย์ ห้องแล็บ ห้องรักษาฟันในเวลาต่อมา สถานที่แห่งนี้สร้างขึ้นในปีพ.ศ. 2446 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยพ่อค้าชาวจีน 6 ท่านที่มีความแตกต่างทางด้านภาษากันได้แก่ ได้แก่ นายไฉ้ว เหมียวจ้วน (จีนล่ำซำ) เป็นชาวจีนแคะ, นายเล่า กี่บั้ง (พระยาภักดีภักธากร) ชาวจีนแต้จิ๋ว, นายกอ ฮุยเจี๊ยะ ชาวจีนแต้จิ๋ว, นายเหล่า ซอเมี่ยง (พระเจริณราชชน) ชาวจีนฮกเกี้ยน, นายเฮง เฮ่งจิว ชาวจีนกวางตุ้ง และนายเตี้ย เกี้ยงซำ (หลวงโสภณเพชรรัตน์) ชาวจีนแต้จิ๋ว ได้ร่วมใจอุทิศเงินจำนวนหนึ่ง และได้ชวนพ่อค้า

ประชาชนทั่วไปร่วมกันสมทบทุนเป็นเงิน 144,283 บาท ทำการจัดซื้อที่ดินเพื่อสร้างโรงพยาบาลเป็นจำนวนเนื้อที่ทั้งหมด 2 ไร่ 2 งาน 49 ตารางวา ด้วยเงิน 52,000 บาท และสร้างเสร็จในปีพ.ศ. 2448

ในปีพ.ศ. 2500-2503 คณะกรรมการมูลนิธิ ชุดที่ 45 ทำการอัญเชิญองค์เทวรูปสมเด็จพระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม) ที่มีความเก่าแก่และศักดิ์สิทธิ์จนเป็นที่รู้จักในบริเวณกว้าง มาเป็นประดิษฐานเป็นองค์ประธานประจำศาลเจ้า ทำให้มีผู้ศรัทธาเข้ามาสักการะไหว้บูชาเป็นจำนวนมากเพื่อขอพรคุ้มครองให้ปลอดภัยจากภัยทั้งปวง นอกจากนี้ ในส่วนของสถานที่ประดิษฐานยังประกอบไปด้วยผลงานทางด้านสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่มีการผสมผสานความเป็นจีนแต่จีว โดยตัวอาคารมีลักษณะเป็นห้องโถงใหญ่ หลังคามีการปูกระเบื้องเคลือบสี และด้านบนของหลังคาประดับด้วยรูปปั้นมังกร 2 ตัวหันหน้าเข้าหากันเล่นไข่มุกไฟ ซึ่งเป็นการบ่งบอกจุดกำเนิดพลังงาน เส้าทั้งสองข้างที่เรียกขานว่ามีลายดอกบัวทั้งสองข้างแสดงถึงแหล่งธรรมะ มีการแสดงรูปแบบความเป็นสตรีเพศโดยเฉพาะผ่านทางารประดับผลงานศิลปะ เช่น หงส์ และมีดอกโบตั๋น ค้างคาว ที่เป็นสัญลักษณ์บ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองเมื่อสักการะ

สรุปท้ายบท

การอพยพเข้ามาในประเทศไทยเพื่อแสวงหาความเจริญและโอกาสในการสร้างรายได้ของชาวจีน ไม่เพียงแต่เพิ่มจำนวนประชากรชาวจีนในไทยให้มีมากขึ้น หากยังสร้างความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นภายในสังคม กล่าวคือ การเคลื่อนย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยของชาวจีนได้นำวัฒนธรรมความเชื่อ รูปแบบชีวิตความเป็นอยู่รวมถึงประเพณีต่าง ๆ ที่ตนนับถือและปฏิบัติสืบทอดร่วมกันเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมในพื้นที่ที่อยู่อาศัยใหม่ จึงทำให้พื้นที่บริเวณนั้นเกิดความแปลกใหม่และความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น ทั้งด้านความเชื่อทางศาสนา ด้านศิลปกรรม ด้านวรรณกรรม ยกตัวอย่าง ศิลปกรรมศาลเจ้าจีนที่ปรากฏในประเทศไทย เป็นต้น

ศาลเจ้าจีน สถานที่หนึ่งที่เป็นหลักฐานแสดงถึงรากฐานทางด้านภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อ และศาสนาได้อย่างชัดเจน และมีการสะท้อนให้เห็นทางรูปแบบงานศิลปกรรมในสิ่งก่อสร้างที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่มคน แสดงให้เห็นได้ชัดถึงการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทยและจีน โดยรูปแบบของศาลเจ้าจีนในประเทศไทยได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมแบบโบราณของจีนที่สืบทอดกันมา มีการคำนึงถึงคุณค่าในด้านการใช้สอยและศิลปะทางด้านความงาม ส่วนใหญ่การก่อสร้างศาลเจ้าจีนในประเทศไทยจะเป็นไปตามรูปแบบของวัดและศาลเจ้าทางภาคใต้ของเทศจีน มีการผสมผสานให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นและเผยแพร่ในรูปแบบงานศิลปกรรม เช่น งานสถาปัตยกรรมที่มีการผสมผสานรูปแบบบ้านทรงไทยกับตัวอาคารศาลเจ้าจีน เป็นต้น

ศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า มูลนิธิแห่งแรกของประเทศไทยที่ก่อตั้งขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ที่มีทุนในการก่อสร้างส่วนหนึ่งได้รับจากทุนทรัพย์ส่วนพระองค์ในรัชกาลที่ 5 และอีกส่วนหนึ่งได้รับการระดมทุนการกุศลของผู้ร่วมจัดตั้งซึ่งเป็นกลุ่มพ่อค้าชาวจีน 6 ท่าน ที่มีความแตกต่างทางภาษา ศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้าเป็นสถาปัตยกรรมผสมผสานจีน ถูกประดับด้วยผลงานศิลปะรูปสัญลักษณ์มงคลต่าง ๆ ที่เป็นความเชื่อของชาวจีน เช่น หงส์อันเป็นตัวแทนของสตรีเพศ ค้างคาวสัญลักษณ์ของฮก ที่หมายถึงบุญวาสนา อำนาจ ดอกโบตั๋นเป็นสัญลักษณ์ของลก โชคลาภความมั่นคง และนกกาสัญลักษณ์ของชีว อายุยืนยาว ภายในศาลเจ้ามีองค์ประธาน คือ เทวรูปอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม) ปางประทานพร เป็นผลงานการแกะสลักจากไม้เนื้อหอมและมีการลงรักปิดทอง ศาสนสถานจีนแห่งนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร บริเวณเขตสัมพันธวงศ์ภายในโรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิ เป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงที่ผู้คนทั้งในและนอกท้องถิ่นหรือนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเคารพสักการะเพื่อขอพรให้ปัดเป่าโรคภัยไข้เจ็บ มีพลาณามัยสมบูรณ์แข็งแรง

บทที่ 3

รูปแบบศิลปกรรมจีนภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า

ภาพที่ 3 อาคารศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

3.1 สถาปัตยกรรม

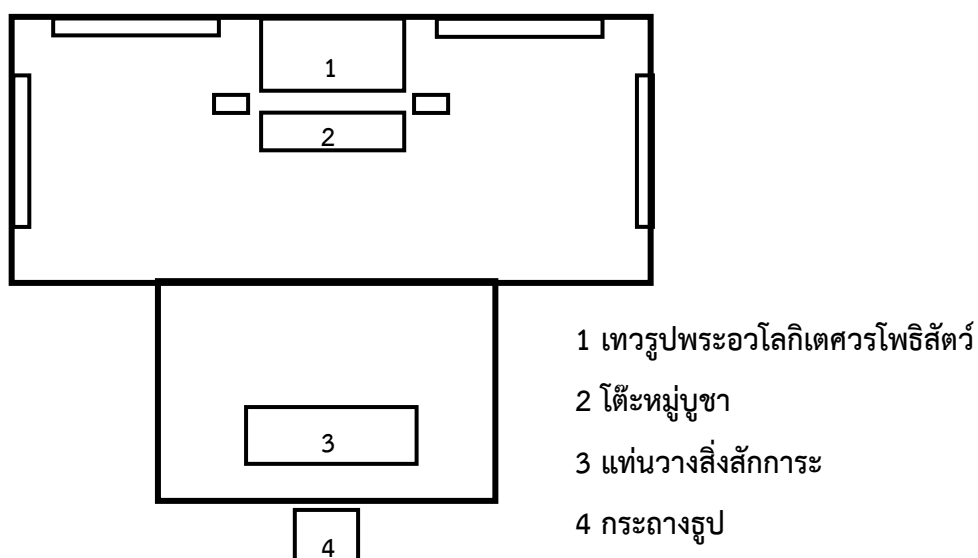
สถาปัตยกรรมจีน เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นลักษณะร่วมกันและเอกลักษณ์ของคนเฉพาะกลุ่ม แสดงถึงการดำรงรักษามรดกทางด้านวัฒนธรรมจีนที่มีการเผยแพร่แก่ชนรุ่นหลังให้ได้เรียนรู้เพื่อสืบทอดผ่านทางรูปแบบงานศิลปะจากรุ่นสู่รุ่น ไม่ว่าจะเป็นผลงานสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย ศาสนสถาน หรือพระราชวัง ล้วนแต่มีรูปแบบการสร้างแบบเดียวกัน โดยส่วนประกอบของผลงานในรูปแบบศิลปกรรมด้านดังกล่าวจะประกอบด้วยฐาน ตัวอาคาร และหลังคา ที่ถูกออกแบบได้อย่างเป็นเอกลักษณ์และมีความสง่างาม ทั้งนี้ ในส่วนของรูปแบบงานสถาปัตยกรรมศาลเจ้าจีนในประเทศไทย ยังนับเป็นผลงานทางด้านศิลปกรรมแขนงหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงการได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมแบบโบราณของจีนที่สืบทอดต่อกันมา โดยรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของศาลเจ้าจีน สามารถจำแนกชื่อเรียกที่แบ่งตามกลุ่มภาษาถิ่นของชาวจีนได้ 4 รูปแบบ คือ

- **สถาปัตยกรรมแบบเฉาซ่าน** หมายถึง งานสถาปัตยกรรมตามแบบที่พบในเขตเฉาซ่าน ได้แก่ เมืองซ่านเหว่ย เจียหยาง ซ่านโถว และเฉาโจว โดยพื้นที่ดังกล่าวล้วนมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมแต้จิ๋ว

- **สถาปัตยกรรมแบบหมิ่นหนาน** หมายถึง งานสถาปัตยกรรมตามแบบที่พบในเขตหมิ่นหนาน หรือทางตอนใต้ของมณฑลฝูเจี้ยน ได้แก่ เมืองจางโจว เซี่ยเหมิน และฉวนโจว อันเป็นพื้นที่ที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมของชาวจินฮกเกี้ยน
- **สถาปัตยกรรมแบบกว้างฝู** หมายถึง งานสถาปัตยกรรมที่พบในพื้นที่บริเวณภาคกลางตอนล่างของมณฑลกว้างตง โดยมีเมืองกวางโจวเป็นเมืองสำคัญ ซึ่งเป็นถิ่นอาศัยของผู้ที่ใช้ภาษาจีนกวางตุ้งในการสื่อสาร นอกจากนี้พื้นที่ดังกล่าว บริเวณภาคตะวันตกของมณฑลกว้างตง เกาะฮ่องกง และมณฑลไห่หนานอันเป็นถิ่นกำเนิดของชาวไหหลำ ยังเป็นพื้นที่อีกส่วนที่มีงานสถาปัตยกรรมลักษณะเดียวกันกับเมืองกวางโจว
- **สถาปัตยกรรมแบบเค่อ** หมายถึง งานสถาปัตยกรรมที่พบในพื้นที่ที่มีชาวจีนและอาศัยอยู่ ทั้งในกว้างตง ฝูเจี้ยน และเจียงซี

ทั้งนี้ ในกรณีศึกษาของสารนิพนธ์ฉบับนี้ที่มีการมุ่งเน้นและสนใจเกี่ยวกับงานศิลปกรรมที่ปรากฏภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มุลินีเทียนฟ้า ผู้วิจัยสามารถรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบงานด้านสถาปัตยกรรมจีนภายในศาลเจ้าดังกล่าวได้ดังนี้

3.1.1 แผนผังอาคารศาลเจ้า

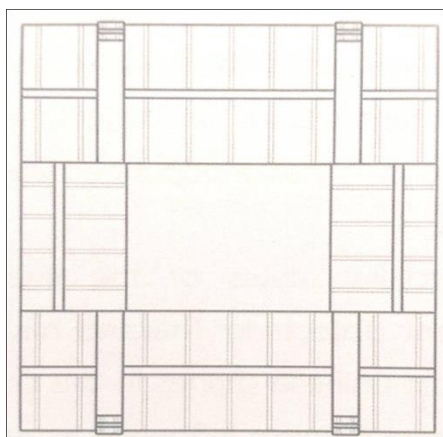

ภาพที่ 4 แผนผังอาคารศาลเจ้าแม่กวนอิม มุลินีเทียนฟ้า

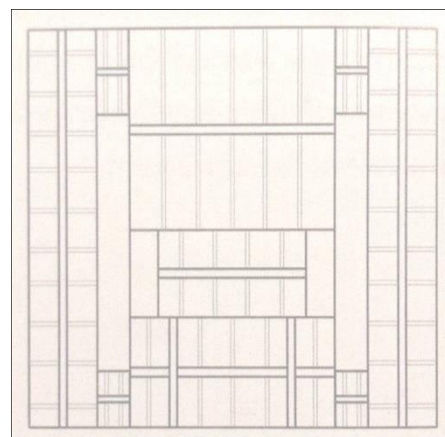
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2563)

แผนผังอาคารของศาลเจ้าจีนแต่ละกลุ่มภาษา มีการจัดวางอาคารในลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือ ไม่สร้างอาคารกระจัดกระจาย แต่มีแนวแกนประธานและเน้นความสมมาตร โดยแนวแกนประธานประกอบด้วยอาคารทางเข้าที่จะอยู่ด้านหน้าสุด และอาคารประดิษฐานเทพเจ้าประธานของศาลเจ้านั้นจะอยู่ทางด้านหลัง สำหรับการจัดวางกลุ่มอาคารในแนวแกนประธานที่พบในศาลเจ้าจีนในไทยนั้น ยังเป็นรูปแบบเดียวกับสถาปัตยกรรมจีน ที่สามารถจำแนกเป็น 3 แบบ ได้แก่

- **ผังอักษรจีน “二” (เอ้อ) และ “三” (ซาน)** โดยผังแบบแรกจะประกอบด้วยอาคาร 2 หลังบนแนวแกนหลัก และแบบที่ 2 ประกอบด้วยอาคาร 3 หลัง

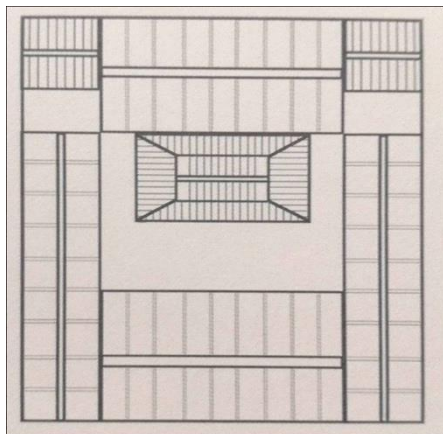

ภาพที่ 5 ผังอาคารแบบ “二” (เอ้อ) ศาลเจ้ากวางตุ้ง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย (ที่มา : หนังสือเรื่องศาลเจ้าศรีมหาสมุทรแห่งบางกอก)

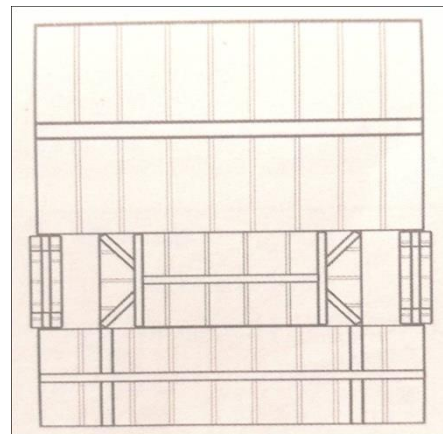

ภาพที่ 6 ผังอาคารแบบ “三” (ซาน) ศาลเจ้าโรงเกือก (ฮ้อนหว่องกุง) เขตสัมพันธวงศ์ (ที่มา : หนังสือเรื่องศาลเจ้าศรีมหาสมุทรแห่งบางกอก)

- **ผังอักษรจีน “丁” (ดิง)** มีอาคารประธานที่ประดิษฐานเทพเจ้าประธาน 1 หลัง ด้านหน้ามีอาคารอีก 1 หลังที่ใช้ด้านกว้างเป็นด้านหน้าอาคาร วางตั้งฉากและมีฐานต่อเนื่องกับอาคารประธาน
- **ผังอักษรจีน “工” (กง)** ประกอบด้วยอาคารประธานและอาคารทางเข้าจัดวางบนแนวแกนหลักของศาสนสถาน โดยแต่ละหลังใช้ด้านยาวเป็นด้านหน้าอาคาร และมีอาคารอีก 1 หลังที่มีขนาดสั้นกว่าอาคารประธาน และอาคารประตูทางเข้า เป็นส่วนเชื่อมระหว่างสองอาคารดังกล่าว

ภาพที่ 7 ผังอาคารแบบ “丁” (ตึง) ศาลเจ้า
จู้โยเนี้ยว (แม่ทับทิม) เขตคูสิต
(ที่มา : หนังสือเรื่องศาลเจ้าครุฑสถานแห่ง
บางกอก)

ภาพที่ 8 ผังอาคารแบบ “工” (กง) ศาลเจ้า
กวนอู (สมเด็จพระเจ้าพระยา) เขตคลองสาน
(ที่มา : หนังสือเรื่องศาลเจ้าครุฑสถานแห่ง
บางกอก)

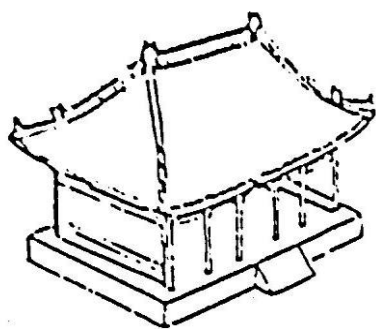
เมื่อผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดวางผังอาคารของศาลเจ้าแม่กวนอิม มุลินีเทียนฟ้ามาเปรียบเทียบกับแผนผังการจัดวางอาคารในรูปแบบสถาปัตยกรรมจีนทั้งหมด 3 รูปแบบพบว่า การจัดวางผังอาคารของศาลเจ้าแม่กวนอิม มุลินีเทียนฟ้า มีความคล้ายคลึงกับรูปแบบการจัดวางแบบที่ 2 “ผังอักษรจีน 丁” โดยมีอาคารประธานที่ประดิษฐานเทวรูปองค์พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม) ตั้งอยู่ในส่วนด้านหลัง และมีอาคารด้านหน้าที่มีขนาดเล็กกว่า ซึ่งใช้ด้านกว้างเป็นด้านหน้าของอาคารวางตัวในแนวตั้งฉากและมีฐานต่อเนื่องกับอาคารประธาน

3.1.2 รูปทรงอาคาร

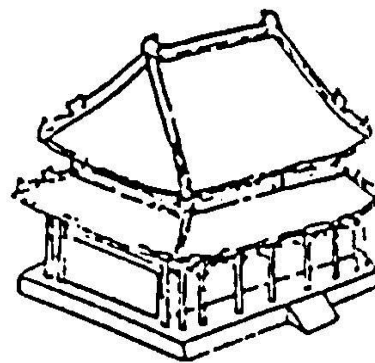
หลังคา

รูปแบบงานศิลปกรรมจีนทางด้านสถาปัตยกรรม หลังคานับเป็นส่วนหนึ่งของผลงานที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุด สามารถใช้แยกความต่างเบื้องต้นของสถาปัตยกรรมจีนได้ เนื่องจากแต่ละพื้นที่ของกลุ่มชาวจีนมีเอกลักษณ์และความแตกต่างไปตามรูปแบบของตน โดยรูปทรงหลังคาในงานสถาปัตยกรรมจีนสามารถแบ่งออกได้หลากหลายรูปแบบที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป เช่น รูปแบบหลังคาทางภาคเหนือของจีนที่มีสันหลังคาเป็นเส้นตรงและปลายสันหลังคาตัดตรง, รูปแบบสันหลังคาภาคใต้ที่มีทั้งลักษณะปลายหลังคาโค้งขึ้นเล็กน้อยและปลายโค้งงอน ส่วนของสันหลังคาเป็นเส้นตรงเช่นเดียวกับรูปแบบของทาง

ภาคเหนือ เป็นต้น นอกจากแบบอย่างหลังคาสามารถแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างศิลปะของแต่ละท้องถิ่นแล้ว ยังสามารถแสดงให้เห็นถึงยศศักดิ์ของผู้อาศัยได้ด้วย เช่น หลังคาแบบตันเอียนอู่เตี้ยนต้ง และฉงเอียนอู่เตี้ยนต้ง แบบหลังคาที่ถูกละเลยว่ามีรูปแบบที่สวยงามที่สุด จึงใช้เป็นแบบหลังคาเฉพาะพระตำหนักของพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

ภาพที่ 9 หลังคาแบบตันเอียนอู่เตี้ยนต้ง
(ที่มา : หนังสือเรื่องวิถีจีน)

ภาพที่ 10 หลังคาแบบฉงเอียนอู่เตี้ยนต้ง
(ที่มา : หนังสือเรื่องวิถีจีน)

ส่วนของรูปแบบหลังคาอาคารส่วนด้านหน้าของศาลเจ้าแม่กวนอิม มุลินธิเทียนฟ้า เป็นลักษณะหลังคาแบบที่เรียกว่า “ซานเหมินต้ง” ซึ่งเป็นรูปแบบหลังคาที่มีความแตกต่างจากหลังคาของงานสถาปัตยกรรมจีนอื่น ๆ หลังคาแบบดังกล่าวเป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมจีนตอนใต้ ที่มีลักษณะการทำหลังคาให้ตรงกลางสูงกว่าส่วนอื่น ทำให้หลังคาดูเหมือนขาดไม่เสมอกัน หากการแบ่งส่วนของหลังคาเช่นนี้เองจึงทำให้ตัวอาคารมี 3 ประตู สันหลังคาอาจเป็นแบบตรงหรือแบบโค้ง ส่วนปลายสันหลังคาจะโค้งขึ้น และอาคารหลักด้านหลังมีรูปแบบหลังคาที่เรียกว่า “ตันเอียนอู่เตี้ยนต้ง” มีลักษณะหลังคาเป็นทรงเก้งจิ้นแบบชั้นเดียว

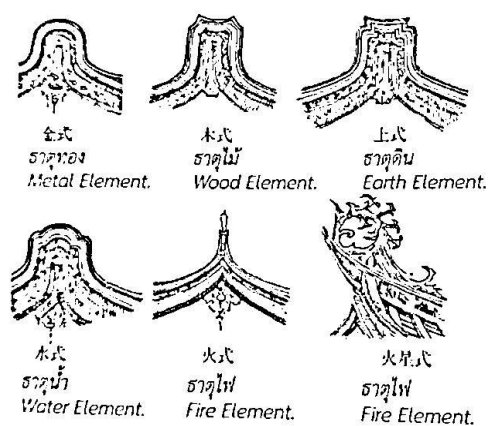

ภาพที่ 11 หลังคาศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า
(แบบชานเหมินตั้ง)

(ที่มา : หนังสือเรื่องศาลเจ้าครุฑธาตุนานแห่งบางกอก)

หน้าบ้านหรือหน้าจั่ว

หน้าบ้านหรือส่วนปิดผนังหน้าจั่ว เป็นตัวจบของหลังคา และในส่วนหน้าบ้านของอาคาร ส่วนหน้าของศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า มีลักษณะที่สัมพันธ์กับรูปแบบสถาปัตยกรรม เฉาซ่าน ที่หน้าบ้านมีรูปแบบงานที่สะท้อนคติความเชื่อเรื่อง “ธาตุทั้ง 5” (ดิน น้ำ ไฟ ไม้ ทอง) ลักษณะหน้าบ้านเป็นรูปแบบของหน้าบ้านธาตุไฟ ปลายสันหลังคาจะไม่ใช้ทรงตัด แต่จะถูกออกแบบให้มีความโค้งงอ และบริเวณปลายหลังคาจะมีการประดับตกแต่งด้วยเทคนิค “เขียนฉื่อ” หรือการใช้แผ่นกระเบื้องเคลือบตัดเป็นรูปลวดลายต่าง ๆ เช่น สัตว์มงคล พรรณ พฤษกษา และบุคคล

ภาพที่ 12 หน้าบ้านทรง 5 ธาตุในศิลปะเฉาซ่าน
(ที่มา : หนังสือเรื่องศาลเจ้าครุฑธาตุนานแห่งบางกอก)

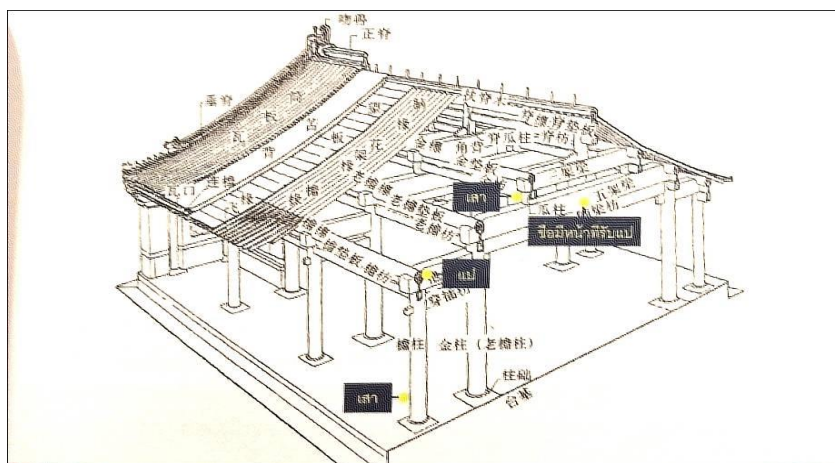
ภาพที่ 13, 14 หน้าบันธาตุไฟศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

3.1.3 โครงสร้างอาคาร

โครงสร้างรับน้ำหนัก

ลักษณะโครงสร้างรับน้ำหนักของอาคารเป็นส่วนที่สำคัญในสถาปัตยกรรมจีนเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นแบบของชาวจีนกลุ่มใดต่างก็มีเอกลักษณ์ร่วมที่คล้ายกันคือเป็นการก่อสร้างไม้หลายชุดและซับซ้อนเป็นตัวหลักในการทำหน้าที่รับน้ำหนัก ซึ่งส่วนของโครงสร้างแต่ละชุดเรียกว่า “โกวเจี๋ย” ประกอบด้วยเสาและชื่อขนาดต่าง ๆ ก่อขึ้นมาเป็นชุด ๆ แต่ละชุดตั้งขนานกับด้านกว้างของอาคาร ด้านบนของโครงสร้างก่อล้อรับกับทรงหลังคาเป็นสามเหลี่ยม มีการเสริมความมั่นคงของโครงสร้างอาคารด้วยการเชื่อมโกวเจี๋ยแต่ละชุดด้วยไม้แป่ ทั้งนี้ ในส่วนของเพดานอาคาร จะไม่นิยมก่อปิด และทำให้สามารถเห็นโครงสร้างรับน้ำหนักด้านบนอย่างชัดเจน โดยระบบโครงสร้างที่พบบ่อยในงานสถาปัตยกรรมจีน ได้แก่

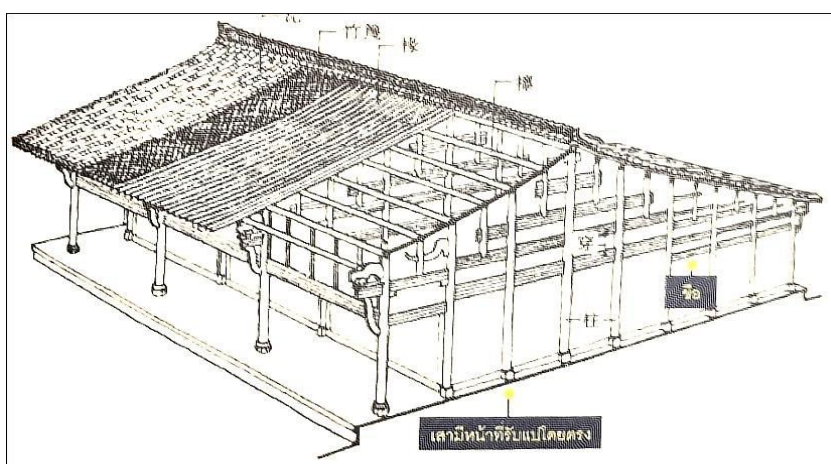
- **โครงสร้างแบบไถเหลียง** มีลักษณะเด่นคือ ในหนึ่งชุดโครงสร้างรับน้ำหนัก (โกวเจี๋ย) ประกอบด้วยเสา 1-3 คู่ โดยเสาคู่หลักและเสาคู่กลางมีระยะห่างระหว่างช่วงเสามากกว่าเสาอื่น ๆ ซื่อที่อยู่ระหว่างเสาคู่หลักแต่ละชั้นรองรับเสา 2 ต้น ยกเว้นซื่อด้านบนสุดที่รองรับเสาเพียงต้นเดียว

ภาพที่ 15 ลายเส้นโครงสร้างแบบไถเหลียง

(ที่มา : หนังสือเรื่องศาลเจ้าเงินในกรุงเทพฯ)

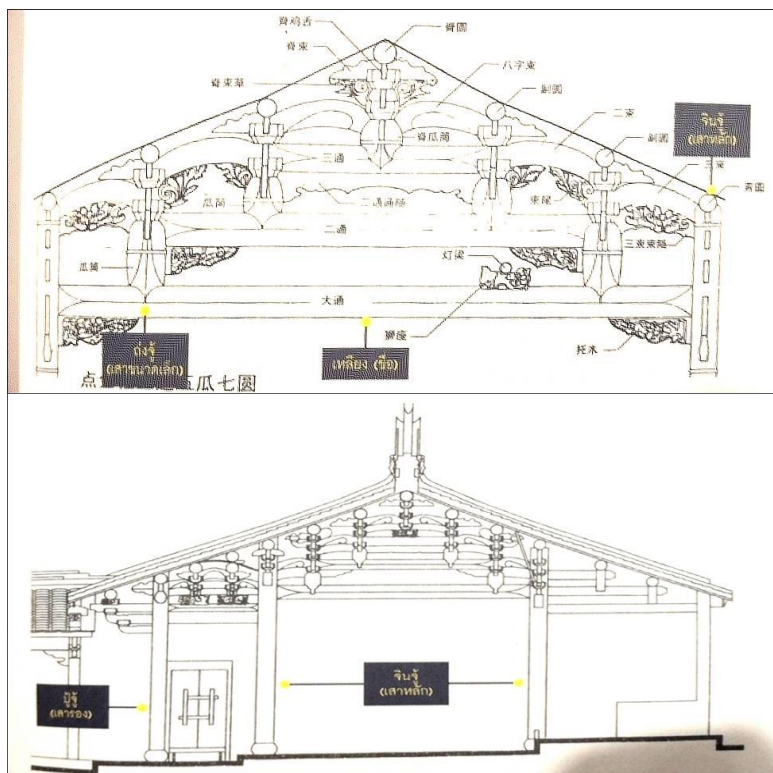
- **โครงสร้างแบบชวนโต้ว** ในส่วนลักษณะเด่นของโครงสร้างคือเสามีหน้าที่รับน้ำหนักแป และมีซื่อทำหน้าที่เสียบเชื่อมต่อระหว่างเสา

ภาพที่ 16 ลายเส้นโครงสร้างแบบชวนโต้ว

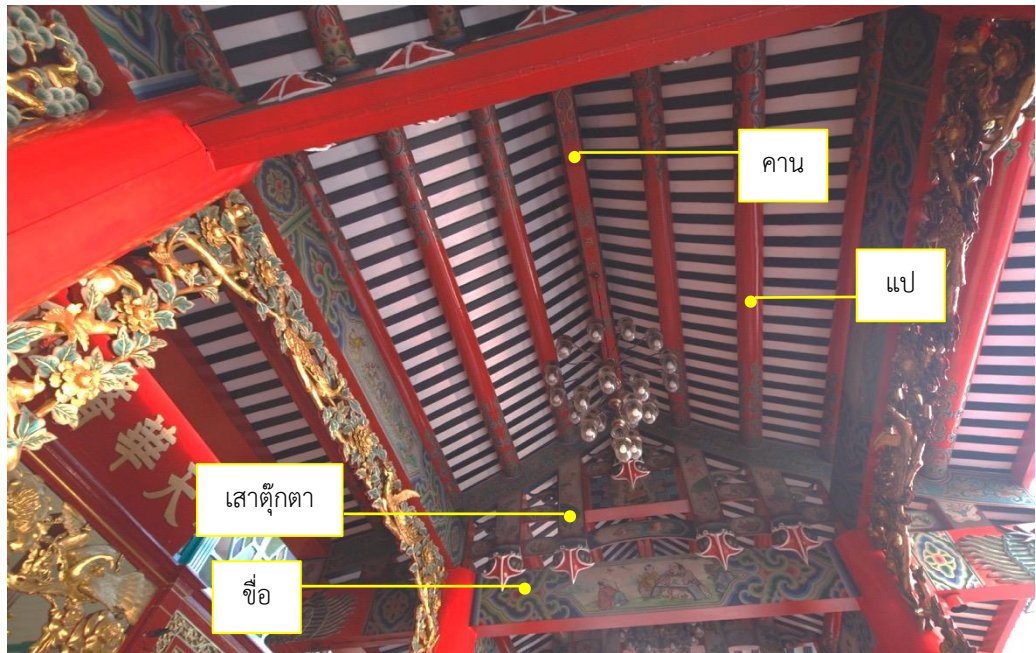
(ที่มา : หนังสือเรื่องศาลเจ้าเงินในกรุงเทพฯ)

- โครงสร้างแบบชาเหลียง เป็นรูปแบบโครงสร้างที่ผสมผสาน
ลักษณะเด่นของโครงสร้างทั้งแบบไทเหลียงและชวนโต่วไว้ด้วยกัน

ภาพที่ 17 ลายเส้นโครงสร้างแบบชาเหลียง
(ที่มา : หนังสือเรื่องศาลเจ้าจีนในกรุงเทพฯ)

สำหรับโครงสร้างรับน้ำหนักของอาคารส่วนหน้าศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า มีลักษณะโครงสร้างที่คล้ายคลึงกับโครงสร้างรับน้ำหนักแบบชาเหลียง ซึ่งเป็นต้นแบบของโครงสร้างรับน้ำหนักของศาลเจ้าจีนในกรุงเทพฯ ซึ่งมีลักษณะเด่นเป็นเอกลักษณ์อยู่ 4 ประการ ได้แก่ (1.) ในหนึ่งชุดโครงสร้างรับน้ำหนัก (โกวเจี๋ย) ประกอบด้วยเสา 1-3 คู่ โดยเสาคู่หลักจะมีระยะห่างระหว่างช่วงเสามากกว่าช่วงเสาอื่น ๆ ที่เป็นเสารอง (2.) ชื่อที่อยู่ระหว่างเสาหลักแต่ละชั้นทำหน้าที่รองรับเสา 2 ต้น ยกเว้นชื่อด้านบนสุดที่รองรับเสาเพียงต้นเดียว (3.) เสาตุ๊กตาทำหน้าที่รับไม้แป (4.) ชื่อที่เสียบเชื่อมต่ออยู่ระหว่างเสาหลักแต่ละชั้นจะทำหน้าที่รองรับเสา 2 ต้น

ภาพที่ 18 โครงสร้างรับน้ำหนักส่วนหลังศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

ภาพที่ 19 โครงสร้างอาคารการจัดวางเสาศาครศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

เสา

หนึ่งในส่วนประกอบโครงสร้างอาคารที่มีการจัดวางอย่างเป็นระเบียบ มีด้วยกันหลากหลายรูปแบบ โดยเสาภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า หากอ้างอิงตามรูปแบบโครงสร้างรับน้ำหนักแบบชาเหลียงภายในตัวอาคารจะประกอบไปด้วยเสาหลัก และเสารอง แต่เนื่องจากอาคารส่วนหน้าของศาลเจ้ามีพื้นที่ขนาดเล็กไม่กว้างมาก ส่วนประกอบของโครงสร้างจึงมีเพียงเสาหลัก ซึ่งประกอบไปด้วยทั้งหมด 4 คู่ มีลักษณะเป็นเสากลม ส่วนของฐานเสามีการแกะสลักสวดสายดอกบัวเพื่อความสวยงาม และเสริมสร้างความเป็นสิริมงคล อันหมายถึงความสงบ และสามัคคีปรองดอง ส่วนของด้านล่างฐานดอกบัวถูกรองรับด้วยหินอีกชั้นหนึ่ง เพื่อช่วยยกเสาให้สูงขึ้น เป็นการป้องกันความชื้นจากพื้นดินและป้องกันการเกิดอันตรายกับเสาในกรณีต่าง ๆ

ภาพที่ 20 ลักษณะเสาของศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

โถ้วก่ง

เป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ในโครงสร้างอาคารสถาปัตยกรรมจีน โถ้วก่งจะถูกวางอยู่บริเวณใต้ชายคาเพื่อทำหน้าที่ช่วยในการยื่นของชายคาและรองรับการจบของคานเพื่อลดขนาดช่วงเสา สามารถพบได้มากในงานสถาปัตยกรรมทางตอนใต้ของจีน ในสมัยก่อนจะถูกสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยดังกล่าวโดยเฉพาะ แต่ปัจจุบันโถ้วก่งถูกใช้เป็นเพียงเครื่องประดับเท่านั้น

ภาพที่ 21 โถ้วก่งของศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

3.2 ประติมากรรม

3.2.1 เทวรูป

ภาพที่ 22 เทวรูปองค์พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม)
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

ศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า มีเทพเจ้าองค์ประธานของศาลเจ้าเป็นเทวรูป พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม) ที่ทำจากไม้แก่นจันทร์แกะสลักจากไม้เนื้อหอม รูปร่างกำยำล่ำสัน มีพระสิริโฉมงดงาม ทรงสรองเครื่องทรงรูปแบบอินเดียอยู่ในลักษณะท่าทาง ของปางประทานพรมือชี้ขึ้น สื่อความหมายถึงการแผ่เมตตาแก่ 3 ภพ คือ สวรรค์ โลก และ ใต้พิภพ มีการสันนิษฐานจากรูปทรงของเทวรูปว่าเป็นผลงานที่สร้างขึ้นเมื่อหลายพันปีก่อนใน สมัยราชวงศ์ถัง เดิมทีเทวรูปองค์ดังกล่าวเคยประดิษฐานอยู่ที่วัดอันเล่อ เมืองลั่วหยาง มณฑล เหนือหนาน ประเทศจีน ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2501 คหบดีใหญ่ในประเทศไทยได้อัญเชิญมา ประดิษฐานเป็นเทพเจ้าองค์ประธานภายในศาลเจ้ามูลนิธิเทียนฟ้า ประเทศไทย เพื่อเป็นที่ สักการะกราบไหว้เคารพบูชาของประชาชนทั้งภายในและภายนอกบริเวณที่มีความเลื่อมใส ต่อองค์เทพเจ้าภายในศาล ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ที่เข้ามากราบไหว้จะนิยมขอพรเรื่องโชคลาภและ ขอให้ช่วยขจัดปัดเป่าโรคร้ายไข้เจ็บ

3.2.2 สัญลักษณ์มงคล

สัญลักษณ์มงคลจีน (中国吉祥象征) เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ชาวจีน สืบทอดต่อผ่านทางความคิดมาอย่างยาวนาน โดยสัญลักษณ์เหล่านี้มีหลักสำคัญอยู่ที่ “ความ เป็นสิริมงคล” หรือที่ชาวจีนเรียกว่า “จีเสียง” (吉祥) การสร้างสัญลักษณ์แบบจีนดังกล่าว สามารถเรียกว่า “วัฒนธรรมมงคล” หรือ “จีเสียงเหวินฮั่ว” (吉祥文化) การใช้ สัญลักษณ์มงคลนับเป็นเอกลักษณ์สำคัญอย่างหนึ่งในผลงานทางด้านศิลปะของจีน และงาน ศิลปะที่เกี่ยวข้องทางด้านศาสนานับเป็นผลงานหนึ่งที่มีการแสดงให้เห็นถึงการใช้สัญลักษณ์ มงคลออกมาอย่างโดดเด่นและชัดเจน ทั้งนี้ ภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้าที่ผู้วิจัย ทำการศึกษาปรากฏผลงานในรูปแบบประติมากรรมที่เกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์มงคลจีน ซึ่ง สามารถจำแนกและอธิบายได้ดังนี้

เครื่องหมายหรือเครื่องใช้มงคล

- **ลูกไฟ หรือไข่มุกไฟ หรือหั่วจู (火珠)** ในทัศนคติของชาวจีน ไข่มุกไฟ คือ แผลง รวมแห่งแสงสว่าง เป็นที่ที่กักเก็บและดึงดูดความร้อนและเปลวเพลิงมารวมไว้จน กลายเป็นลูกไข่มุกไฟทรงกลมดั่งลูกไฟ ด้วยความที่มีอิทธิฤทธิ์ส่องแสงสว่างเจิดจ้า ไข่มุกไฟในวัฒนธรรมจีนจึงเป็นสัญลักษณ์มงคลแห่งแสงสว่างที่สาดส่องแสงทั่วได้

หล้าแดนดิน โดยไม่มีวัดับสูญสลาย ภายในศาลเจ้า ประติมากรรมรูปไข่มุกไฟถือเป็นส่วนประกอบสำคัญที่นิยมประดับไว้บนยอดหลังคาของศาลเจ้าร่วมกับมังกร

- **แจกัน** หรือผิง (并瓦) ความหมายในความรู้สึกของชาวจีน แจกันเป็นสัญลักษณ์แห่งความสุขและสันติ ซึ่งคำว่า “ผิง” (并瓦) ที่แปลว่าแจกัน ออกเสียงพ้องกับคำว่า “ผิง” (平) ที่มาจากคำว่า “ผิงอัน” (平安) ซึ่งแปลว่า สันติสุข ด้วยเหตุนี้ การประดับแจกันไว้ภายในศาลเจ้าจึงเป็นนัยยะที่จะแสดงว่า ศาสนสถานแห่งนี้เป็นสถานที่ที่มีความสงบ

สัตว์เทพนิยายและสัตว์มงคล

- **มังกร** หรือหลง (龙) ในความเชื่อของชาวจีน มังกรเป็นสัตว์วิเศษ เป็นราชาแห่งสัตว์ทั้งปวง มีพลังและอำนาจที่น่าเกรงขาม มังกรเปรียบเสมือนเป็นสัญลักษณ์แห่งโอโรสสวรรค์ หรือจักรพรรดิจีน (ฮ่องเต้) ซึ่งบ่งบอกถึงความยิ่งใหญ่ โดยรูปร่างมังกรที่อยู่ในความเชื่อของชาวจีนมีลักษณะประกอบจากสัตว์ 9 ชนิด ได้แก่ ศีรษะเหมือนอูฐ, คอเหมือนงู, เขาคเหมือนกวาง, ตาเหมือนกระต่าย, ท้องเหมือนกบ, ลำตัวมีเกล็ดเหมือนปลา, ฝ่าเท้าเหมือนเสือ, เล็บเหมือนเหยี่ยว และหูเหมือนวัว
- **หงส์** หรือเฟิงหวง (凤凰) ด้วยลักษณะรูปร่างที่มีความงดงาม ความสง่า และมีหางที่อ่อนพลิ้วไหว ทำให้ชาวจีนนำหงส์มาเป็นสัญลักษณ์แห่งสตีเพศ อีกทั้งเป็นสัญลักษณ์แห่งความสูงส่ง มีอุปนิสัยรักในคุณธรรม โดยมีตำนานโบราณเล่าว่า หงส์จะปรากฏตัวขึ้นเมื่อแผ่นดินร่มเย็นเป็นสุข เมื่อใดที่บ้านเมืองมีความสันติและหงส์ปรากฏขึ้นมา เมื่อนั้นผู้ทรงธรรมจะจุติลงมาเกิด จึงเปรียบได้ว่าหงส์เป็นสัตว์วิเศษที่คอยคุ้มครองผู้ทรงธรรม สามารถขจัดภูตผีได้ การประดับผลงานประติมากรรมรูปหงส์ส่วนใหญ่จะถูกนำมาประดับคู่กับมังกร เพื่อเสริมสร้างความเป็นสิริมงคล

ภาพที่ 23 ประติมากรรมรูปไข่มุกไฟ, มังกร และหงส์บริเวณสันหลังคาศาลเจ้าแม่
กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

- **กิเลน** หรือฉีหลิน (麒麟) หรืออีกชื่อที่เรียกตามลักษณะว่า “ม้ามังกร” ในวัฒนธรรมจีนมีความเชื่อและให้การเคารพกิเลนดั่งสัตว์วิเศษอันศักดิ์สิทธิ์ มีการกล่าวกันว่าความสำคัญของกิเลนมาจากความเชื่อที่คล้ายกับหงส์ที่ว่า “เมื่อใดที่กิเลนปรากฏกาย เมื่อนั้นจะมีผู้ทรงธรรมมาบังเกิด” ดังนั้น กิเลนจึงเป็นสัญลักษณ์แห่งคุณธรรม, ความสุขภาพ, ความดีงาม, ความสมบูรณ์ของครอบครัว และชื่อเสียงลาภยศ โดยลักษณะของกิเลนจะมีลักษณะคล้ายกับกวาง, ศีรษะเป็นมังกร, ลำตัวและขาเป็นกีบเหมือนม้า, ตัวมีเกล็ดเหมือนปลา, หางเหมือนวัว กิเลนตัวผู้จะมีเขาเดี่ยวส่วนตัวเมียจะไม่มีเขา ผิวหนังของกิเลนมี 5 สี คือ แดง, เหลือง, น้ำเงิน, ขาว และดำ ส่วนบริเวณท้องเป็นสีเหลือง สามารถเดินบนผิวน้ำและบนบกได้ มีเสียงดังกังวานดังฟ้าร้องและสามารถพ่นไฟได้
- **แพะ** หรือหยาง (羊) มีการเล่าเรื่องจากบันทึกผู้ชื่อว่า แสงอาทิตย์ยามเย็นมีแสงเจิดจ้าที่สุดก่อนจะลับฟ้า คำว่าพระอาทิตย์นั้นคือ “ไท่หยาง” หรือ “หยาง” (阳) อันมีเสียงพ้องกับ “หยาง” ที่หมายถึงแพะ อีกทั้งในตัวอักษรจีน คำว่า 羊 (แพะ) เขียนคล้ายกับคำว่า 祥 (เสียง) หรือ จีเสียง (吉祥) ที่แปลว่า สุขุมงคลหรือความโชคดี ดังนั้นทั้งเสียงอ่านและรูปตัวอักษร ต่างทำให้คำว่า “แพะ” กลายเป็นสัตว์สัญลักษณ์มงคล

ภาพที่ 24 ประติมากรรมรูปกิเลน และแพะบริเวณสันหลังคาศาลเจ้าแม่กวนอิม
มุลนิธิเทียนฟ้า
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

- ไก่ หรือจี้ (双喜) ส่วนไก่ตัวผู้ เรียกว่า กงจี้ (公鸡) มักจะเป็นแบบอย่างสัญลักษณ์ของความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา แม้ในยามค่ำคืนก็ยังคงตื่นตัวอยู่ โดยลักษณะของไก่ตัวผู้ในความเชื่อของคนจีนจะกล้าแกร่งดุขัน เวลาเดินจะดูสง่างาม ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นนักสู้และความเข้มแข็ง อีกทั้งยังมีความเชื่อว่า ไก่ตัวผู้มีพลังลึกลับในการขับไล่วิญญาณอันชั่วร้ายให้พ้นไปได้ด้วยสายตาที่ดุขัน กรงเล็บและเดือยที่แหลมคม รวมถึงเสียงร้องขันที่กึกก้องในยามเช้าที่เสมือนกับการใช้ขับไล่สิ่งชั่วร้ายให้หมดสิ้น พร้อม ๆ กับการรับแสงสว่างในยามรุ่งอรุณที่กำลังมาถึง จากความเชื่อดังกล่าวจึงทำให้ทราบว่า ส่วนหนึ่งที่มีการนำงานประติมากรรมรูปไก่มาประดับในศาลเจ้า เป็นเพราะต้องการจะใช้เป็นสิ่งมงคลที่คอยขจัดสิ่งชั่วร้ายออกไปจากพื้นที่

ภาพที่ 25 ประติมากรรมรูปไก่บริเวณสันหลังคาศาลเจ้าแม่กวนอิม มุลนิธิเทียนฟ้า
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

- **นกยูง** หรือช่งเซวี่ (孔雀) เป็นสัตว์ที่มีกิริยาท่วงท่าในการก้าวเดินที่สง่างาม โดยจุดเด่นของนกยูงที่ทำให้ดูมีความสูงสง่าและงดงามเหนือกว่าสัตว์ปีกชนิดอื่น ๆ นั้นคือ ขนบนหาง หรือที่เรียกว่า หางนกยูง ที่เมื่อยามรำแพนออกหางจะแผ่กระจายขยายกว้างเป็นครึ่งวงกลม ทำให้ชาวจีนเชื่อว่า หางนกยูงเป็นสัญลักษณ์แห่งความสูงศักดิ์สง่างาม โดยตำแหน่งที่ประดับของนกยูงภายในศาลเจ้านั้นอยู่บริเวณซุ้มประตู
- **ค้ำคาว** หรือเปียนฝู (蝙蝠) หรือหากออกเสียงตามสำเนียงแต้จิ๋วว่า "เพียงฮก" เสียงลงท้ายของคำว่าค้ำคาวคือ "ฝู" (蝠) หรือคำว่าฮก ดังนั้นจึงมีการพ้องเสียงกับเทพดาว 福 (ฝูหรือฮก) ที่หมายถึงเทพหนึ่งใน "ฮก ลก ซิ่ว" (ฝู ลู ซิ่ว) เพราะเหตุนี้ในวัฒนธรรมความเชื่อของชาวจีน ค้ำคาว หรือฝู (ฮก) มีความหมายถึงความโชคดีมีความสุข และถ้าหากใช้ค้ำคาว 2 ตัว จะหมายถึง ซวงฝู คือความโชคดีทวีคูณ ประติมากรรมรูปค้ำคาวโดยทั่วไปจะสามารถเห็นได้ในศาลเจ้าจีนหรือตามวัดต่าง ๆ ซึ่งชาวจีนจะมีการใช้ภาพค้ำคาวเป็นสัญลักษณ์แทนเทพเจ้าดาวฮก

ภาพที่ 26-27 ประติมากรรมรูปค้ำคาว และนกยูงบริเวณภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม
มูลนิธิเทียนฟ้า

(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

- **นกกะเรียน** หรือเห้อ (鹤) เป็นสัตว์สิริมงคลที่ชาวจีนเชื่อว่าเป็นสัตว์ วิเศษประจำตัวเทพดาวโช้ว หรือ “ซิ่ว” เป็นหนึ่งในเทพดวงดาว “ฮก ลก ซิ่ว” ดังนั้นฐานะของนกกะเรียนจึงถูกนำไปใช้เป็นสัญลักษณ์แทน “ซิ่ว” ชาวจีนมีความเชื่อว่านกกะเรียนเป็นสัตว์ที่มีอายุยืน จึงทำให้ในรูปของสัญลักษณ์จีนนั้นหมายถึงความมีอายุยืนยาว (长寿) เป็นความหมายอันหมายถึงความสามัคคีและความสุขอีกด้วย อีกประการหนึ่งนั้น ในภาษาจีนคำว่า “นกกะเรียน” ที่ออกเสียงว่า “เห้อ”

ซึ่งเป็นเสียงเดียวกับ “เหื้อ” (贺) ที่แปลว่า “อวยพร” ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีภาพนกกระเรียนกับลูกท้อ หรือนกกระเรียนกับเทพดาวซีว อยู่คู่กันจึงหมายถึง “ขอให้มีความสุขยืนยาว”

ภาพที่ 28 ประติมากรรมรูปนกกระเรียนบริเวณภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิ
เทียนฟ้า
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

ดอกไม้และผลไม้มงคล

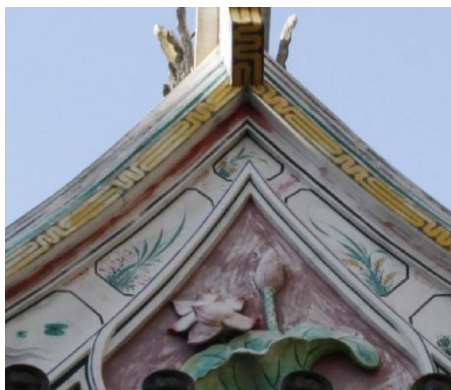
- **โบตัน หรือหมุดัน (牡丹)** ด้วยความที่มีสีสันสดใสและงดงาม ซึ่งเปรียบเสมือนหญิงงามที่เพียบพร้อม ความหอมและสีของโบตัน เป็นกลิ่นหอมจากสวรรค์แต่มีสีสันให้แก่แผ่นดิน ดังที่กวีในสมัยราชวงศ์ถังกล่าวชมความงามทั้ง 3 ประการของโบตันไว้ว่า งามด้วยสี (色), หอมด้วยกลิ่น (香), และอ่อนหวานยามสัมผัส (音匀) ดอกโบตันถือเป็นดอกไม้อันวิเศษ จึงเป็นสัญลักษณ์แห่งความสูงส่ง ร่ำรวย และความโชคดี อีกทั้งมีการแฝงความหมายถึงชื่อเสียงเกียรติยศ ภายในศาลเจ้าจึงมีการประดับงานประติมากรรมรูปโบตันไว้เพื่อเสริมส่งให้เป็นสิริมงคลแก่สถานที่

ภาพที่ 29 ประติมากรรมรูปดอกโบตันบริเวณภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิ
เทียนฟ้า

(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

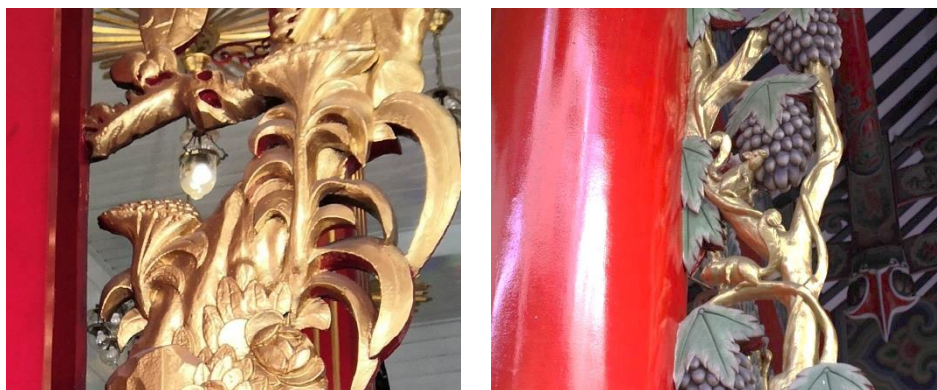
- **ดอกบัว** หรือเหอฮัว (荷花) ที่มีตัวอักษรคำว่า “เหอ” พ้องเสียงกับ “เหอ” (合) ที่แปลว่า ระหว่างกันและกัน, ประองตอง ดังนั้น ในความเชื่อของชาวจีน นอกจากดอกบัวเป็นสัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์แล้วยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสันติภาพ, ความสงบ, สามัคคีและประองตอง ทั้งนี้ ดอกบัวยังมีความผูกพันต่อพระพุทธศาสนา เนื่องจากเป็นเครื่องหมายประจำพระพุทธองค์ตั้งแต่ประสูติ, ตรัสรู้ และปรินิพพาน พุทธศาสนิกชนทั่วโลกล้วนยึดถือดอกบัวเป็นสัญลักษณ์แห่งการบูชาพระ

ภาพที่ 30 ประติมากรรมรูปดอกบัวบริเวณหน้าบันศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

- **ดอกหงอนไก่** หรือจิกวนฮัว (鸡冠花) เป็นพืชพุ่มสูงที่มีลักษณะสีแดงเข้มหรือสีแดงสด บ้างมีสีขาวและสีเหลือง ด้วยลักษณะของดอกที่มีรอยหยักยับย่น คล้ายกับหงอนไก่ จึงถูกเรียกว่าหงอนไก่ ในวัฒนธรรมจีน ดอกหงอนไก่ เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความรุ่งเรือง มียศถาบรรดาศักดิ์อันสูงส่ง

- องุ่น หรือผู่เทา (葡萄) ในวัฒนธรรมจีนองุ่นเป็นหนึ่งในผลไม้มงคลที่เป็นสัญลักษณ์อันหมายถึง ความเจริญเติบโต, ความปรองดองสามัคคี อีกทั้งยังมีความหมายพิเศษที่ใช้ในการอวยพรถึงความมั่งคั่งร่ำรวย หรือหากเป็นผลงานที่มีองุ่นอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก ๆ จะหมายถึงการอวยพรให้มีชีวิตยืนยาว

ภาพที่ 31-32 ประติมากรรมรูปดอกหงอนไก่ และองุ่นบริเวณซุ้มประตูศาลเจ้าแม่

กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า

(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

- ลูกท้อ หรือเถาจื่อ (桃子) เป็นผลไม้มงคลที่เป็นสัญลักษณ์ของความเชื่อว่าเป็นผลไม้อมตะ ชาวจีนมักมีความเชื่อว่า ท้อเป็นผลไม้เซียนที่ผู้ใดกินแล้วจะมีอายุยืนยาว ส่วนหนึ่งของความเชื่อดังกล่าวอาจเป็นเพราะ ผลท้อยังมีอีกชื่อที่นิยมเรียกกันว่า “โซ่วเถา” (寿桃) ที่แปลว่า ลูกท้อแห่งอายุวัฒนะ อันเป็นสัญลักษณ์ของความมีอายุยืนยาว นอกจากนี้ ผลท้อยังเป็นสัญลักษณ์แทนตัวองค์เทพดาวซีว (1 ในเทพดาว “ฮก ลก ซีว”)
- ทับทิม หรือสือหลิว (石榴) เป็นพืชและผลไม้สิริมงคลของจีนที่มีความหมายที่ดี 2 ประการ หนึ่งคือความหมายที่ดีของต้นทับทิม หรือสือหลิวชู่ (石榴树) ที่มีความเชื่อกันว่าต้นทับทิมจะทำให้พ้นจากเคราะห์ร้ายและช่วยปกป้องคุ้มครองภัยจากภูตผีปีศาจ และสองคือความหมายที่ดีของผลทับทิม อันมีความเชื่อในเรื่องของการอวยพรแก่คู่บ่าวสาวหรือผู้ที่ตั้งครอบครัวใหม่ให้มีลูกเต็มบ้านหลานเต็มเมือง เสมือนจำนวนเมล็ดทับทิมที่มีนับร้อย
- ส้มโอ หรือโย่วจี้ (柚子) เป็นผลไม้สิริมงคลที่แฝงถึงความหมายที่ดี ชาวจีนมีความเชื่อว่า ส้มโอสามารถช่วยปกป้องคุ้มครองให้รอดพ้นจากสิ่งชั่วร้ายได้ เพราะคำว่าส้ม

โอในภาษาจีนอ่านว่า “โย่วจี” (柚子) คำว่า “โย่ว” (柚) พ้องเสียงกับ “โย่ว” (佑) ซึ่งมีคำเต็มว่า “เป่าโย่ว” (保佑) แปลว่า ปกป้องรักษา, ค้ำครอง การประดับประดากรรมรูปส้มโอไว้ภายในศาลเจ้าจึงเปรียบเป็นสัญลักษณ์มงคลหนึ่งที่ช่วยปัดเป่า ขับไล่สิ่งชั่วร้ายออกไป

- **ส้มโอมือ** หรือฝอไสวกาน (佛手柑) ที่สามารถแปลตรงตัวในภาษาจีนได้อีกความหมายหนึ่งว่า “ส้มโอมือพระพุทธรองค์” และคำว่า “ฝอไสว” (佛手) ยังมีลักษณะการออกเสียงที่คล้ายกับคำว่า “ฝูไช่ว” (福寿) ซึ่งมีความหมายว่า โชคดีและอายุยืนยาว ด้วยเหตุดังกล่าว ชาวจีนจึงมีความเชื่อว่าส้มโอมือ เป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ผลไม้มงคลที่จะนำพามาซึ่งความโชคดีมีสุขและอายุยืนยาว

ภาพที่ 33-34 ประติมากรรมรูปลูกท้อ และทับทิมบริเวณภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม
มูลนิธิเทียนฟ้า

(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

ภาพที่ 35-36 ประติมากรรมรูปส้มโอ และส้มโอมือบริเวณภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม
มูลนิธิเทียนฟ้า

(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

- **ต้นสน** หรือซง (松) พืชสิริมงคลที่เป็นสัญลักษณ์แห่งการมีอายุยืนยาว เป็นเครื่องหมายถึงอายุวัฒนะเช่นเดียวกันกับนกกระเรียนและลูกท้อ ในผลงานทางด้านศิลปกรรมจีนที่ใช้แสดงเพื่อเป็นการอวยพรอายุวัฒนะ นิยมใช้ต้นสนเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของงานวางร่วมกับเทพเจ้าดาวซิว, นกกระเรียน และลูกท้อ นอกจากนี้ในส่วนของกิ่งสนและใบสนจัดเป็นความหมายของเซียนวิเศษ

ภาพที่ 37 ประติมากรรมรูปต้นสนบริเวณซุ้มประตูศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

3.3 จิตรกรรม

ภาพจิตรกรรมภายในศาลเจ้าส่วนใหญ่จะมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อของชาวจีนเป็นหลัก เช่น ภาพสัตว์หรือพืช ผลไม้มงคล เรื่องราวบางส่วนจากวรรณกรรมจีนหรือประวัติศาสตร์ของจีน ผู้วิจัยสามารถแยกประเด็นในการศึกษาได้ดังนี้

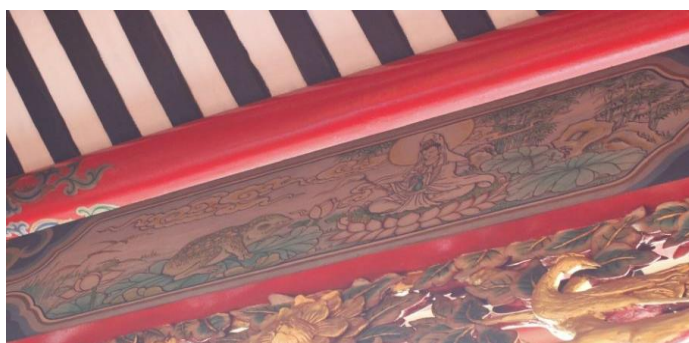
3.3.1 ลวดลายประดับบนชื่อ – คาน

ตามโครงสร้างของอาคารศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า ถูกตกแต่งด้วยภาพจิตรกรรมจีนเพื่อบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ไว้เป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยสามารถแยกประเภทของรูปภาพได้ดังนี้

จิตรกรรมรูปเทพเจ้า

ภาพที่ 38 จิตรกรรมรูปเจ้าแม่กวนอิม
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

ภาพที่ 39 จิตรกรรมเจ้าแม่กวนอิมโปรดสรรพสัตว์
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

จิตรกรรมรูปจากวรรณกรรมเรื่องเล่า

ภาพที่ 40 จิตรกรรมรูปจากวรรณกรรมเรื่องเล่า (1)
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

ภาพที่ 41 จิตรกรรมรูปจากวรรณกรรมเรื่องเล่า (2)
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

ภาพที่ 42 จิตรกรรมรูปจากวรรณกรรมเรื่องเล่า (3)
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

จิตรกรรมรูปเกี่ยวกับวิถีชีวิต

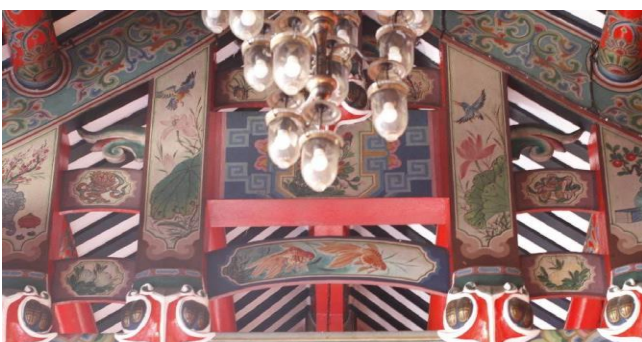

ภาพที่ 43 จิตรกรรมรูปบุคคล (1)
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

ภาพที่ 44 จิตรกรรมรูปบุคคล (2)
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

จิตรกรรมรูปธรรมชาติพรรณไม้และสิ่งมีชีวิต

ภาพที่ 45 จิตรกรรมรูปธรรมชาติ (1)
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

ภาพที่ 46 จิตรกรรมรูปธรรมชาติ (2)
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

ภาพที่ 47 จิตรกรรมรูปธรรมชาติ (3)
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

ภาพที่ 48 จิตรกรรมรูปธรรมชาติ (4)
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

ภาพที่ 49 จิตรกรรมรูปธรรมชาติ (5)
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

ภาพที่ 50 จิตรกรรมรูปธรรมชาติ (6)
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

ภาพที่ 51 จิตรกรรมรูปธรรมชาติ (7)
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

ภาพที่ 52 จิตรกรรมรูปธรรมชาติ (8)
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

3.3.2 ลวดลายประดับผนังภายในศาลเจ้า

ภายในอาคารหลักที่มีองค์เทวรูปพระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ประดิษฐานอยู่ประจำศาลเจ้าแม่กวนอิม มุลินธิเทียนฟ้า บริเวณผนังด้านข้างอาคารมีผลงานจิตรกรรมที่บอกเล่าเรื่องราวความเชื่อส่วนหนึ่งของชาวจีนเกี่ยวกับเจ้าแม่กวนอิมประดับไว้ทั้งหมด 3 ภาพ ดังนี้

ภาพที่ 53 จิตรกรรมรูปเจ้าแม่กวนอิมกับอัครสาวกของพระองค์ (กิมทังและเง็กนึ่ง)
(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

ภาพที่ 54 จิตรกรรมรูปเจ้าแม่กวนอิมประทับมังกรกลางคลื่นสมุทรกับอัครสาวกของ
พระองค์ (กิมทังและเจ๊กนึ่ง)

(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

ภาพที่ 55 จิตรกรรมรูปการประชุมของพระศากยมุนีพุทธเจ้า

(ที่มา : ผู้วิจัยสำรวจเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563)

บทที่ 4

วิเคราะห์รูปแบบศิลปกรรมกับความสัมพันธ์ของชาวไทยเชื้อสายจีน

ในงานศิลปกรรมทุกรูปแบบไม่เพียงแต่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อแสดงความสวยงามเท่านั้น หากยังมีการบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ สอดแทรกไว้ในผลงานแต่ละชิ้น กล่าวคือ การสร้างผลงานศิลปะย่อมมีความหมายและเหตุผลในการสร้างเสมอ จากการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบศิลปกรรมจีนภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มุลินธิเทียนฟ้า ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลผลงานศิลปกรรมภายในศาลเจ้ามาวิเคราะห์เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ของชาวไทยเชื้อสายจีนในแง่ของวัฒนธรรมความเชื่อ โดยแบ่งประเด็นอธิบายผลการวิเคราะห์ออกตามประเภทของผลงานศิลปกรรม ได้ดังนี้

ประเภทแรก ด้านสถาปัตยกรรม

รูปแบบสถาปัตยกรรมจีนของอาคารศาลเจ้าแม่กวนอิม มุลินธิเทียนฟ้า เป็นรูปแบบงานที่มีการผสมผสานสถาปัตยกรรมจีนไว้อย่างหลากหลายจากงานศิลปะของแต่ละกลุ่มภาษารวมถึงรูปแบบงานสถาปัตยกรรมไทย โดยรูปแบบผังอาคารศาลเจ้าเป็นแบบ “丁” (ตี่ง) ส่วนของอาคารด้านหน้ามีโครงสร้างอาคารแบบชาเหลียง มีทรงหลังคาแบบซานเหมินตี่ง ที่นิยมสร้างกันในงานสถาปัตยกรรมจีนทางใต้ มีหน้าบันธาตุไฟตามแบบหน้าบันทรง 5 ธาตุ ในศิลปะเฉาซ่าน (กลุ่มจีนแต้จิ๋ว) อาคารด้านหลังที่ประดิษฐานขององค์เทวรูปมีลักษณะอาคารคล้ายสถาปัตยกรรมไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่เป็นรูปแบบอาคารผสมผสานกับสถาปัตยกรรมตะวันตก และมีหลังคาแบบตันเอี้ยนอู่เตี้ยนตี่ง ผลงานของศิลปกรรมจีนตกแต่งร่วมอยู่ด้วย ผลงานศิลปะด้านสถาปัตยกรรมภายในศาลเจ้าถึงแม้จะมีการผสมผสานเอกลักษณ์ของงานจากจีนหลายกลุ่ม แต่ยังสามารถถูกแบ่งออกได้ว่าศาลเจ้าดังกล่าวเป็นศาลเจ้าจีนแต้จิ๋ว เนื่องจากรูปแบบงานส่วนใหญ่ของสถานที่มีลักษณะคล้ายศิลปะของจีนทางตอนใต้ (จีนแต้จิ๋ว) อยู่เป็นจำนวนมาก และเหตุผลอีกประการหนึ่งคือ ศาลเจ้าแม่กวนอิมตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนของชาวจีนแต้จิ๋ว ผลงานที่สร้างขึ้นมานั้นจึงจำเป็นต้องมีความสอดคล้องต่อหลักความเชื่อที่คนในพื้นที่นิยมนับถือกัน

การผสมผสานรูปแบบสถาปัตยกรรมไว้ภายในอาคารศาลเจ้าเพียงอาคารเดียว สะท้อนให้เห็นถึงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนต่างชาติต่างภาษา เป็นการบ่งบอกว่าศาสนสถานแห่งนี้เปรียบเสมือนพื้นที่แหล่งศูนย์รวมของกลุ่มชาติสมาคมต่าง ๆ โดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านภาษาและวัฒนธรรมมาเป็นข้อแบ่งแยก

ประเภทที่สอง ด้านประติมากรรม

เมื่อกล่าวถึงศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า สิ่งที่น่าสนใจที่สุดของศาสนสถานย่อมเป็นผลงานไม้แกะสลักเทวรูปพระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม) องค์ประธานของศาลเจ้า ที่สะท้อนให้เห็นถึงหลักความเชื่อทางพระพุทธศาสนาของชาวไทยเชื้อสายจีน เนื่องจาก พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (Avalokitesvara) หรือพระกวนอิมโพธิสัตว์ หรืออีกชื่อในภาษาจีนเรียกว่า “กวนอิมผู้ซ่า” (กวนอิมพ่อสัก) เป็นพระโพธิสัตว์ของพุทธศาสนาฝ่ายมหายานที่ได้รับการกราบไหว้บูชาจากชาวจีนเป็นจำนวนมาก ในคตินิยมทางสัญลักษณ์วัฒนธรรมมงคลของจีน พระโพธิสัตว์ถือเป็นผู้ที่เปี่ยมสัญลักษณ์แห่งพระมหากาญญ ผู้ที่เปี่ยมล้นไปด้วยความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งปวง เพื่อโปรดสัตว์ทั้งหลายให้หลุดพ้นจากห้วงทุกข์ ดังเช่นในความหมายของคำว่า “พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์” อันหมายถึง ผู้ที่เฝ้ามองดูด้วยความเมตตาและกรุณา หรือผู้สดับฟังเสียงร้องคร่ำครวญของสัตว์โลก ซึ่งตรงกับปณิธานของพระองค์เจ้าแม่กวนอิมที่กล่าวว่า “หากมีสัตว์โลกใดไม่พ้นทุกข์ เราก็จะขอไม่บรรลุปุทธภูมิ”

นอกจากนี้ จากการศึกษาผ่านองค์เทวรูปยังสามารถบอกเล่าตำนานของชาวจีนเกี่ยวกับพระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ได้ว่า ในชาติสุดท้ายของความเป็นมนุษย์ พระองค์มีพระนามเดิมว่า “เจ้าหญิงเมี่ยวซ่าน” ทรงจุติเป็นพระราชธิดาองค์ที่สามของพระเจ้าเมี่ยวจวง หรือเมี่ยวจวงหวัง (妙庄王) กษัตริย์ผู้โหดร้ายทารุณต่อไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน พระองค์ทรงมีพระราชธิดาสามพระองค์ ได้แก่ เจ้าหญิงเมี่ยวอิน (妙因公主), เจ้าหญิงเมี่ยวหยวน (妙缘公主) และเจ้าหญิงเมี่ยวซ่าน (妙善公主) ครั้นเมื่อทั้งสามพระราชธิดาเจริญพระชันษาพร้อมที่จะออกเรือน องค์หญิงองค์แรกและองค์รองต่างปรารถนาที่จะเข้าสู่พิธีวิวาห์ คงมีแต่เจ้าหญิงเมี่ยวซ่าน พระธิดาองค์สุดท้ายที่มิพึงปรารถนาในสิ่งใด ๆ นอกเหนือจากพระเมตตาที่ทรงกรุณาช่วยเหลือสรรพสัตว์ ทรงถือศีลกินเจและเรียนรู้ในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา จึงทำให้พระราชบิดากริ้วโกรธและได้ลงโทษทัณฑ์ทรมาณ พระธิดาเมี่ยวซ่านจนถึงขั้นสั่งประหารชีวิต แต่มีอาจทำสิ่งใดระคายเคืองพระธิดาเมี่ยวซ่านได้ ต่อมา เจ้าหญิงเมี่ยวซ่านได้ถวายตนเป็นพุทธมามกะและทรงหนีออกจากวังเพื่อออกบวช จากนั้นจึงได้มุ่งมั่นประกอบคุณงามความดีและบำเพ็ญศีลภาวนา ในเวลาต่อมา พระเจ้าเมี่ยวจวงต้องประสบกับเคราะห์กรรมที่ได้ทรงกระทำไว้ทำให้ทรงป่วยด้วยโรคร้ายที่ไม่มีตัวยาใดรักษาได้นอกจากพระโอสถที่ต้องปรุงจากดวงตาและแขนของผู้ที่เป็นทายาทเท่านั้น การประสบเคราะห์กรรมอันเลวร้ายดังกล่าว พระเจ้าเมี่ยวจวงกลับไม่ได้รับความช่วยเหลือใด ๆ จากพระธิดาองค์แรกและองค์รอง แต่เมื่อข่าวที่พระบิดาป่วยล่วงรู้ถึงเจ้าหญิงเมี่ยวซ่าน

พระองค์ทรงหวนกลับเข้าวังและให้อภัยต่อการกระทำของพระบิดา และทรงกระทำในสิ่งที่ เป็นมหากตัญญูที่ไม่มีผู้ใดกล้าทำเพื่อช่วยรักษาพระบิดาได้นั้นคือ ทรงยอมสละดวงตาทั้งสอง ข้างและแขนทั้งสองข้างเพื่อใช้ปรุ้งเป็นพระโอสถรักษา กระทั่งพระบิดาหายพินคินเป็นปกติ จากความกตัญญูของเจ้าหญิงเมี่ยวซ่านได้สร้างความตื่นตันให้แก่โลกมนุษย์และสรวงสวรรค์ ทำให้ต่อมาพระองค์ทรงบรรลุมรรคผลเป็นพระโพธิสัตว์กวนอิม

สำหรับพุทธลักษณะของพระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม) ที่ถูกแสดง ออกมาในรูปแบบผลงานประติมากรรม เมื่อครั้งศาสนาพุทธแรกเผยแผ่จากอินเดียเข้าสู่จีน รูปลักษณะของพระองค์ยังมีความคล้ายคลึงกับงานประติมากรรมสมัยคุปตะภายในถ้ำอชันตะ (Ajanta cave) ซึ่งมีรูปร่างเป็นชาย โดยศึกษาจากผลงานพุทธศิลป์ในสมัยหนานเป่ย์เฉาและ ราชวงศ์สุยที่องค์พระโพธิสัตว์ยังมีลักษณะพระวรกายของเพศชายเช่นกัน จนล่วงถึงสมัย ราชวงศ์ถังที่เริ่มมีการแปรเปลี่ยนรูปลักษณะขององค์เทวรูปจากเพศชายให้มีความเป็นเพศ หญิงมากขึ้น สังเกตจากองค์เทวรูปพระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ที่ประดิษฐานภายในศาลเจ้าแม่ กวนอิม มุลินีเทียนฟ้า อันเป็นผลงานที่ถูกสันนิษฐานว่าอาจถูกสร้างขึ้นในสมัยราชวงศ์ถัง เช่นกัน จึงยังมีลักษณะรูปร่างกำยำล่ำสัน และยังคงทรงสรองเครื่องทรงคล้ายรูปแบบอินเดีย อยู่ ส่วนเหตุผลการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะขององค์เทวรูปในผลงานพุทธศิลป์จีนที่เริ่มตั้งแต่ ช่วงสมัยราชวงศ์ถังเป็นต้นมานั้น นักประติมากรวิทยาได้มีการสันนิษฐานว่า อาจมาจากเหตุผล 2 ประการ คือ ประการแรก คือพระโพธิสัตว์กวนอิมอันถือเป็นผู้ทรงเมตตาทรงโปรดสัตว์โลก ที่ตกทุกข์ได้ยาก และในสมัยโบราณนั้นผู้หญิงมักได้รับการกดขี่ข่มเหงมากกว่าชายจึงเกิด ภาพลักษณ์ในด้านที่เป็นเพศหญิงเพื่อช่วยเหลือสตรีให้หลุดพ้นจากบ่วงกรรม ส่วนประการที่ สอง คือ เพศหญิงเป็นเพศที่มีความอ่อนโยนและมีจิตใจดีงามกว่าชาย โดยเฉพาะความรักของผู้เป็นมารดาอันเป็นสัญลักษณ์ของความเมตตาต่อบุตร จึงเชื่อว่าเป็นเหตุผลการ เปลี่ยนแปลงรูปลักษณะของพระโพธิสัตว์ให้เป็นเพศหญิง และในการสร้างองค์เทวรูปพระอว โลกิเตศวรโพธิสัตว์ให้ประดิษฐานอยู่ภายในศาสนสถานไม่เพียงแค่ว่าเป็นที่เคารพไหว้สักการะ แก่ผู้ที่ศรัทธาเลื่อมใสเท่านั้น หากยังเป็นการสะท้อนสัญลักษณ์อันเป็นความเชื่อในวัฒนธรรม จีนที่เกี่ยวข้องกับพระโพธิสัตว์กวนอิมที่แสดงถึงความเมตตา กรุณา เช่นเดียวกับศาลเจ้าแม่ กวนอิม มุลินีเทียนฟ้า ที่มีเทวรูปองค์พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ปางประทานพร ประทับอยู่ เป็นเทพเจ้าองค์ประธานภายในศาล

การบอกเล่าเรื่องราวความเชื่อผ่านผลงานด้านประติมากรรมภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า ไม่ได้มีเพียงแต่เทวรูปองค์ประธานของศาลเจ้าเท่านั้น “สัญลักษณ์มงคล” ยังเป็นอีกหนึ่งผลงานในด้านประติมากรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงหลักความเชื่อของชาวจีนกับศาสนสถานว่าในการจัดวางประติมากรรมรูปสัญลักษณ์มงคลมีจุดประสงค์เพื่อเป็นการปกป้องศาลเจ้าจากสิ่งชั่วร้าย กล่าวคือ ซึ่งในการจัดวางสัญลักษณ์มงคลไว้ในแต่ละตำแหน่งภายในศาลเจ้าล้วนมีความหมายทั้งสิ้น ยกตัวอย่าง การประดับมังกรและหงส์ไว้ร่วมกันบริเวณสันหลังคา อันเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความทรงอำนาจของจักรพรรดิและจักรพรรดินี อาจมีนัยยะสื่อถึงความยิ่งใหญ่ของศาสนสถาน, การประดับประติมากรรมรูปไก่ กิเลน และแพะไว้บริเวณหลังคา เพื่อเป็นการปกป้องขับไล่สิ่งชั่วร้ายออกจากศาสนสถาน และแสดงให้เห็นถึงความเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์อันทรงธรรม มีแต่แสงสว่าง ตามความหมายของสัตว์ในข้างต้น ตามลำดับ, การวางประติมากรรมรูปต้นสน นกกระเรียนไว้ตามซุ้มประตูช่องต่าง ๆ เพื่อเป็นการอวยพรแก่ผู้ที่เข้ามาไหว้สักการะองค์เทวรูปภายในศาลเจ้า ให้มีอายุยืนยาวตามความเชื่อของชาวจีนที่มีต่อสัญลักษณ์ดังกล่าว เป็นต้น

ทั้งนี้ งานประติมากรรมภายในศาลเจ้าทั้งหมดสามารถแสดงให้เห็นถึงความละเอียดอ่อนของชาวจีนกับความเชื่อที่เกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ เป็นอย่างมาก การสร้างประติมากรรมรูปสัญลักษณ์ต่าง ๆ ล้วนเป็นการสร้างขึ้นเพื่อปกป้องรักษาศาสนสถานให้พ้นจากภัยอันตรายปราศจากสิ่งชั่วร้าย และอวยพรแก่ผู้มีจิตศรัทธาที่เข้ามาสักการะกราบไหว้ให้มีแต่ความเจริญรุ่งเรืองได้รับแต่โชคลาภ มีอายุยืนอีกด้วย

ประเภทสุดท้าย ด้านจิตรกรรม

ลวดลายภาพวาดจิตรกรรมตามบริเวณต่าง ๆ ภายในศาลเจ้าล้วนมีจุดประสงค์ในการสื่อสารเล่าเรื่องราว และถ่ายทอดวัฒนธรรมความเชื่อแก่ผู้คนเพื่อให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใสต่อองค์เทพเจ้าภายในศาล ดังนั้น เมื่อองค์ประธานประจำศาลเจ้าแม่กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า เป็นองค์พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม) ผลงานจิตรกรรมที่เป็นส่วนหลักของศาลจึงเน้นไปที่การถ่ายทอดเรื่องราวอันศักดิ์สิทธิ์ในพุทธศาสนา นิกายมหายานเกี่ยวกับเจ้าแม่กวนอิมตามความเชื่อของชาวจีน

การศึกษาเรื่องราวความเชื่อของชาวจีนต่อองค์เทวรูปผ่านผลงานจิตรกรรม ทำให้ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าแม่กวนอิมว่าในเกือบทุกรูปของพระองค์มักมีเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงที่เป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวาอยู่เคียงข้างเสมอ โดยเด็กผู้ชายที่เป็นอัครสาวกฝ่ายซ้ายมีนามที่ใช้เรียกทับศัพท์จากคำจีนว่า “กิมทัง” ที่บาง

ตำนานกล่าวว่า เป็นบุตรชายคนรองแห่งเทพเจดีย์ (บิดาแห่งนาจา) นามว่า “ซ่านไฉ่” ซึ่งถวายตัวเป็นพุทธสาวกแห่งพระโพธิสัตว์กวนอิม ส่วนเง็กนึ่ง อัครสาวกฝ่ายซ้าย ที่ถูกกล่าวถึงในบางตำนานว่าเป็นธิดาพญามังกร นามว่า “หลงหนี่” ธิดาแห่งเจ้าสมุทรผัวเจี้ยหลัวที่ปวารณาตนเป็นสาวกของโพธิสัตว์กวนอิม นอกจากจิตรกรรมรูปที่มีอัครสาวกยืนอยู่เคียงข้างเจ้าแม่กวนอิมที่แสดงถึงอำนาจบริวารแล้ว รูปเจ้าแม่กวนอิมประทับบนมังกรยังเป็นอีกรูปที่แสดงให้เห็นถึงพลังอำนาจ ความเสียสละกล้าหาญและความเมตตากรุณาขององค์พระโพธิสัตว์ โดยเจ้าแม่กวนอิมประทับบนมังกรนี้ เป็นปางที่เกิดขึ้นสมัยเจ้าแม่กวนอิมอยู่แดนสุขาวดี ตามตำนานธรรมนิทานมหายานของชาวจีนเล่าว่า พญามังกรมีบุตรชายคนหนึ่งที่มีนิสัยเกเร วันหนึ่งได้แปลงเป็นมนุษย์เพื่อมาเที่ยวเมืองมนุษย์และเกิดหลงรักหญิงสาวในหมู่บ้านแถวแม่น้ำแยงซีเกียงแต่หญิงสาวกลับไม่รักด้วย บุตรชายของพญามังกรจึงทำการล่องกินหญิงสาวแล้วฆ่าทิ้ง เมื่อชาวบ้านจับได้จึงลงโทษโดยการฆ่าบุตรชายของพญามังกรทิ้ง โดยไม่รู้ว่าเป็นลูกของเจ้าทะเล ส่วนพญามังกร เมื่อรู้ว่าลูกถูกฆ่าทิ้งก็โกรธมาก จึงกลับไปทะเลหรือแม่น้ำแยงซีเกียง ทำการอาละวาดสร้างความวุ่นวายสั่งให้น้ำท่วมเมืองจีนทำให้มีคนตายเป็นจำนวนมาก เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เทวโลกต้องประชุมหาผู้ที่จะอาสาไปปราบพญามังกร เจ้าแม่กวนอิมมีความเมตตาสงสาร จึงอาสาไปปราบโดยมีเหตุผลว่าถ้าให้คนอื่นไปปราบ พวกฝ่ายบู๊คงฆ่าพญามังกรทิ้งเสีย แต่เจ้าแม่กวนอิมต้องการโปรดสัตว์ เพราะพระองค์มีปณิธานข้อหนึ่งว่า トラบใดที่สัตว์โลกยังไม่พ้นทุกข์ トラบนั้นพระองค์จะไม่เข้านิพพาน ท่านจึงเสด็จลงมาปราบพญามังกร พุดกับพญามังกรด้วยถ้อยคำดี ๆ ว่าสิ่งที่ทำไปนั้นเป็นการกระทำที่เรียกว่า “ฟันต่อฟัน” ไม่ใช่ความผิดของชาวบ้าน แต่ท่านถือว่าท่านมีฤทธิ์ เลยทำให้เกิดน้ำท่วม ทำให้คนตายเป็นแสนเป็นล้าน ท่านต้องยอมรับโทษที่ท่านทำ จงไปเสวยวิบากกรรมบนสวรรค์ พญามังกรได้สำนึกผิด เจ้าแม่กวนอิมก็เหยียบพญามังกรขึ้นไปจงจำ หรือไปบำเพ็ญบนสวรรค์

ผลงานจิตรกรรมภายในศาลเจ้าแม่กวนอิม ไม่ได้มีเพียงการบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับองค์พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์เพียงองค์เดียวเท่านั้น หากยังบอกเล่าเรื่องราวในแง่มุมอื่นของความเชื่อและความผสมผสานของพุทธศาสนาในจีนกับพุทธศาสนาในนิกายอื่น ๆ เช่น จิตรกรรมรูปการประชุมของพระศากยมุนีพุทธเจ้า (สิกกะหม่านี่ฮุดโจ้ว) หรือที่รู้จักกันในนาม “พระสมณโคดมพุทธเจ้า” ที่เป็นผลงานจิตรกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความผสมผสานทาง

วัฒนธรรมพระพุทธศาสนาจีนกับพระพุทธศาสนาในธิเบต รวมไปถึงพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทอีกด้วย

ในส่วนของลวดลายจิตรกรรมรูปอื่น ๆ ตามส่วนประกอบโครงสร้างอาคาร โดยส่วนมากเป็นผลงานเกี่ยวกับธรรมชาติพรรณไม้ และสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่ต้องการสื่อถึงความรู้สึกของความเป็นธรรมชาติ สงบร่มเย็น อีกทั้งช่วยเสริมความเป็นสิริมงคลและสร้างความศักดิ์สิทธิ์แก่ศาสนสถานเพื่อให้เป็นที่น่าเคารพแก่ผู้คนที่เข้ามาไหว้สักการะ เนื่องจากในผลงานจิตรกรรมรูปธรรมชาติแต่ละรูปยังมีความหมายที่เป็นมงคลแฝงไว้เพื่อเป็นการให้พรแก่ผู้เลื่อมใส เช่น จิตรกรรมรูปปลาทอง (金鱼) สัญลักษณ์สื่อถึงความร่ำรวยมั่งคั่ง มีทองล้นหลาม, ผลส้ม (橘子) สัญลักษณ์แห่งความโชคดี, นกกระเต็น (翡翠) สัญลักษณ์แห่งความงาม, นกคุ้ม (鸛) สัญลักษณ์ของความกล้าหาญ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการเผยแพร่วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมของชาวจีนผ่านภาพวาดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในวรรณคดีจีน และรูปแบบการใช้ชีวิตของชาวจีน เพื่อเป็นการสื่อสารบอกเล่าเรื่องราวแสดงเอกลักษณ์ความเป็นจีน สอดแทรกคติเตือนใจแก่ผู้ที่ได้เห็นภาพให้ได้คิดและไตร่ตรองเพื่อเป็นหลักในการนำไปใช้ชีวิตในทางที่ดี

บทที่ 5

สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบศิลปกรรมของศาลเจ้าจีนส่วนใหญ่แล้วมีความคล้ายคลึงกันอยู่หลายประการ แต่ในความคล้ายคลึงนั้นยังมีการสอดแทรกความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของรูปแบบงานในแต่ละกลุ่มภาษาไว้ การสร้างศาลเจ้าจีนในประเทศไทยที่ถือเป็นการรับอิทธิพลและแนวความคิดการสร้างมาจากชาวจีน ผ่านการสืบทอดจากบรรพบุรุษชาวจีนที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาในไทย ซึ่งการอพยพเข้ามาของชาวจีนไม่ได้มีเพียงชาวจีนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หากยังมีความหลากหลายทางด้านภาษา เมื่อเข้ามาอยู่ในพื้นที่เดียวกันจึงเกิดการผสมผสานทางด้านวัฒนธรรมขึ้นเพื่อให้เข้ากับความเป็นอยู่ จึงทำให้เกิดผลงานศิลปะที่มีความหลากหลายรวมไว้ด้วยกัน และมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ แปรผันตามจำนวนชาวจีนอพยพที่เพิ่มมากขึ้น

จากหลักฐานทางด้านงานศิลปกรรมที่ปรากฏในไทย นอกจากแสดงให้เห็นถึงการสืบทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับงานศิลปะแล้ว หากมองในเชิงลึกจะเห็นได้ว่าภายในผลงานศิลปะมีการสอดแทรกบอกเล่าเรื่องราวทางด้านวัฒนธรรมความเชื่อของชาวจีนไว้ เนื่องจากวัฒนธรรมจีนเป็นวัฒนธรรมที่มีการสืบทอดมาอย่างยาวนาน การย้ายที่อยู่อาศัยของชาวจีนจึงไม่ได้นำเพียงวัตถุที่มีความสำคัญทางกายมาด้วยเท่านั้น หากยังนำสิ่งที่มีความคุณค่าทางด้านจิตใจ รวมถึงวัฒนธรรมที่ตนมีความภาคภูมิใจ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของตนติดตัวมาด้วย ผลงานศิลปกรรมจีนที่กล่าวไว้ข้างต้นจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ชาวจีนได้เริ่มต้นการเผยแพร่ผ่านการกระทำสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น จนมีการพัฒนากลายเป็นศาสนสถานที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวจีน ให้ชนรุ่นหลังได้สืบทอดวัฒนธรรมยึดธรรมเนียมปฏิบัติต่อกันมา และในส่วนของความแตกต่างของแต่ละกลุ่มภาษาชาติพันธุ์ยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมได้โดยไม่มีข้อจำกัดของความแตกต่างของรูปลักษณะ หากมีความเชื่อหรือสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจที่คอยเชื่อมโยงจิตใจซึ่งกันและกัน

อย่างไรก็ตาม การผสมผสานทางด้านวัฒนธรรมความเชื่อที่แสดงออกมาผ่านรูปแบบงานศิลปกรรม เป็นสิ่งบ่งชี้ได้ว่า การอพยพย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยในประเทศไทย ชาวจีนไม่ได้สร้างชุมชนของตนเป็นแบบปิด หากยังเปิดรับวัฒนธรรมท้องถิ่นและนำมาปรับเปลี่ยนร่วมกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของตนให้มีความสอดคล้องกับสภาพสังคม จนสุดท้าย จากกลุ่มคนอพยพชาวจีนเพียงกลุ่มเล็ก ได้มีการขยายตัวเป็นชุมชนที่ใหญ่ขึ้นอยู่รวมกันกับชาวจีนกลุ่มอื่น ๆ และคนไทยที่ถูกล่อหลอมรวมเป็นสังคมเดียวกัน

5.2 ข้อเสนอแนะของผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบศิลปกรรมจีนในศาลเจ้าแม่กวนอิม มุลนิธิเทียนฟ้า ทำให้ทราบข้อมูลรายละเอียดในรูปแบบงานศิลปกรรมจีนในด้านต่าง ๆ มีความเข้าใจถึงการใช้สัญลักษณ์เพื่อแทนความหมายในวัฒนธรรมจีน และเรื่องราวของพระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม) ในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ผู้ศึกษาสามารถนำรูปแบบขั้นตอนการศึกษาไปปรับใช้ร่วมกับการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลภายในศาลเจ้าแห่งอื่น ๆ รวมถึงการศึกษาในประเด็นเรื่องความหมายเชิงสัญลักษณ์ เพื่อเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ด้านงานศิลปกรรมสืบต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารตีพิมพ์

- กิตติ โล่ห์เพชรรัตน์. **ตำนานลูกหลานมังกรในแผ่นดินสยาม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ลูกบาศก์ห้าสิบสี่
ในเครือ บริษัท คิวบ์ ฟิวตี้โฟร์ จำกัด.
- กุลศิริ อรุณภาคย์. (2553). **ศาลเจ้า ศาลจีนในกรุงเทพฯ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี : สำนักพิมพ์
มิวเซียมเพรส.
- ถ้วน ลี เชน และบุญยี่ง ไร่สุขสิริ. (2543). **ความเป็นมาของวัดจีนและศาลเจ้าจีนในประเทศไทย**.
พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : บริษัท ส่องสยาม จำกัด.
- ธวัชชัย ดุยสุจริต. (2545). **สัญลักษณ์มงคลจีน สืบสานจิต-วิญญาณบรรพชน**. กรุงเทพฯ :
บริษัท สร้างสรรค์บุ๊ค จำกัด.
- ปิยะแสง จันทร์วงศ์ไพศาล. (2552). **108 สัญลักษณ์จีน**. กรุงเทพฯ : บริษัท วี. พรินท์
(1991) จำกัด.
- ปิยะแสง จันทร์วงศ์ไพศาล. (2553). **108 สิ่ง มิ่งมงคลจีน**. กรุงเทพฯ : บริษัท วี. พรินท์
(1991) จำกัด.
- พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2546). **วิถีจีน**. กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น จำกัด.
- สมเกียรติ โล่ห์เพชรรัตน์. (2545). **ฉบับพิเศษรวมเรื่อง พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร กวนซิมผ่อสัก**.
พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สมยศ ศุภกิจไพบูลย์. (2560). **จีน ไทย 中泰和足情 ผูกพันอันพี่น้อง**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
ย้อนรอย.
- สุภาวงศ์ จันทวานิช และคณะ. (2549). **สำเพ็ง ประวัติศาสตร์ชุมชนชาวจีนในกรุงเทพฯ**. พิมพ์ครั้งที่
2. กรุงเทพฯ : เลค แอนด์ ฟาวด์เท่น พรินท์ติ้ง จำกัด.
- สำนักงานผังเมือง กรุงเทพมหานคร. (2559). **ศาลเจ้า ศรัทธาสถานแห่งบองกอก**. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ.
- อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช. (2561). **ศาลเจ้าจีน ในกรุงเทพฯ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

ข้อมูลจากเว็บไซต์

เอกสารภาษาไทย

- กนกพร ศรีญาณลักษณ์. (2554). **การสื่อความหมายของภาพมงคลจีน**. เข้าถึงเมื่อ 23 ตุลาคม 2562. เข้าถึงจาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/CSJ/article/view/55093/45739>
- เจษฎา นิลสงวนเดชะ. (2561). **ศาลเจ้าจีน : ศรัทธาสถานในสังคมไทย Chinese Shrines: Faith In Thai Society**. เข้าถึงเมื่อ 13 กันยายน 2562. เข้าถึงจาก <https://lc.mahidol.ac.th/lcjournalFullPaper/JC37-1-Jessada-NS.pdf>
- โชคชัย บุญส่ง. (2561). **ศาลเจ้า พื้นที่ศิลปะ ตำนานความงามแห่งศรัทธา**. เข้าถึงเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2561. เข้าถึงจาก <https://lifeandhomemag.com/th/7627/>
- มันตรระสยาม. (2560). **การเข้ามาของชาวจีนในสยามและที่มาของศาลเจ้าในประเทศไทย**. เข้าถึงเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2561. เข้าถึงจาก <https://youtu.be/H1u9aYmtVrg>
- ราม วัชรประดิษฐ์. **เทพเจ้าจีนในประเทศไทย**. เข้าถึงเมื่อ 13 กันยายน 2562. เข้าถึงจาก http://www.arjanram.com/content_detail.php?id=223&Page=8
- รุ่ง สุจินันท์กุล. (2542). **การศึกษาเพื่อเสนอแนวความคิดในการอนุรักษ์ศาลเจ้าจีนในกรุงเทพฯ ที่สร้างขึ้นช่วงสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 5**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เข้าถึงเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2561. เข้าถึงจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/12121>
- รุ่งนภา วงศ์เลอศักดิ์. (2556). **การศึกษางานศิลปกรรมในศาลเจ้าโจวซื่อกง ตลาดน้อย กรุงเทพฯ**. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต(โบราณคดี) ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร. เข้าถึงเมื่อ 29 กุมภาพันธ์ 2563. เข้าถึงจาก <http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/bachelor/a22556021/fulltext.pdf>
- โรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิ. **3 สิ่งล้ำค่าโรงพยาบาลเทียนฟ้ามูลนิธิ**. เข้าถึงเมื่อ 29 กุมภาพันธ์ 2563. เข้าถึงจาก http://www.thianfah.com/index.php?langtype=th&pageid=th_5
- สำนักงานผังเมือง กรุงเทพมหานคร. (2554). **ศาสนสถานประเภทศาลเจ้าในกรุงเทพมหานคร**. เข้าถึงเมื่อ 9 กันยายน 2562. เข้าถึงจาก <http://cpd.bangkok.go.th:90/web2/strategy/>

DATA54/ SO_BKK54.pdf

อภิชนา วงษ์ระวีวัฒน์. (2556). **รูปแบบศิลปกรรมที่กฏในศาลเจ้าเล่งบ๊วยเอี้ย**. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต(โบราณคดี) ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร. เข้าถึงเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2561. เข้าถึงจาก http://www.thapra.lib.su.ac.th/thesis/showthesi_th.asp?id=0000008824

อุทยานศาสนาพระโพธิสัตว์กวนอิม จังหวัดเพชรบุรี. (2561). **พระมหาโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร** เข้าถึงเมื่อ 13 มีนาคม 2563. เข้าถึงจาก <https://www.facebook.com/ReligiousPark/posts/2088905891140615/>

Wikipedia. (2561). **กวนอิม**. เข้าถึงเมื่อ 13 มีนาคม 2563. เข้าถึงจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%81%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%AD%E0%B8%B4%E0%B8%A1>

Wikipedia. (2561). **ไทยเชื้อสายจีน**. เข้าถึงเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2561. เข้าถึงจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B9%80%E0%B8%8A%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%88%E0%B8%B5%E0%B8%99>

เอกสารภาษาต่างประเทศ

Journal of Literature and Arts Studies. (2558). **A Comparative Study of Buddha Images Between the Dali Kingdom of China and the Ayutthaya Mural Paintings of Wat KhongKharam Thailand**. เข้าถึงเมื่อ 15 มีนาคม 2563. เข้าถึงจาก <66512e8bd63a217c9df169a4ceedd2fd06a8.pdf>

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นางสาวพิมพ์รัตน์ คมประพันธ์
วัน เดือน ปี เกิด	วันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2540
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	549/276 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 37 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร 10700
ประวัติการศึกษา	
2559 - ปัจจุบัน	ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต พระราชวังสนามจันทร์ คณะอักษรศาสตร์ สาขาเอเชียศึกษา ภาษาเลือกจีน
2553 - 2558	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร สายวิทย์ - คณิต